

Crescat scientia
Vita excolatur

JAHRES-BERICHT

DES

RABBINER-SEMINARS

ZU BERLIN

pro 5640 (1879-1880)

VOM

CURATORIUM.

Moses ben Maimon

Voran geht eine Beilage von Professor Dr. J. Barth:

Maimonides Commentar zum Tractat Makkoth im arabischen Original und in berichtigter Uebersetzung.

BERLIN.

Druck von H. Itzkowski, Gr. Hamburgerstr. 18/19.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARIES
CHICAGO, ILL.

Bericht des Curatoriums.

Wiederum dürfen wir unseren alljährlichen Bericht über die äusseren Verhältnisse unseres Rabbinerseminars im abgelaufenen Jahre mit dem lebhaftesten Danke für das gleichgebliebene warme Interesse unserer Glaubensgenossen eröffnen, dessen die Anstalt sich auch diesmal wieder zu erfreuen hatte. Bei der noch immer andauernden unerfreulichen Geschäftslage, welche nothwendigerweise auch das Maass der Eingänge unseres Seminars mitbedingt und mancherlei Ausfälle desselben nach sich zieht, ist es ein doppelt bedeutsames Symptom für den Opfermuth und die ideale Hingebung unserer Freunde, dass diese Verhältnisse der Anstalt nicht zum Nachtheil gereichten und eine reichliche Compensation durch das Hinzutreten immer weiterer Kreise von Förderern, namentlich aus der Provinz Posen und aus Warschau, erreicht wurde. Hierzu kam, dass auch in diesem Jahre die Freunde der Anstalt in freudigen Stunden sowohl als bei leider ebenfalls nicht ausgebliebenen traurigen Veranlassungen ihrem fromm empfindenden Herzen durch milde Stiftungen Ausdruck gaben. Wir sind wohlberechtigt, diese entgegenkommende Theilnahme unserer Freunde als eine Bürgschaft stetig wachsender Förderung zu begrüssen, die uns dem Ziele, die Anstalt von den Fluctuationen des Augenblicks unabhängig zu halten, immer näher führen wird.

Die Geschenke, welche der Bibliothek zugewandt wurden, sind an anderer Stelle verzeichnet, wobei wir mit besonderem Danke die wiederholten Zuwendungen Seitens der Alliance israélite universelle zu Paris und der berühmten Officin der Wittwe und Gebrüder Romm in Wilna, wie eine durch die Güte des Herrn Abraham Lissmann Sohn in Gelnhausen aus der Bibliothek des sel. Rabbiner Kunreuther übermittelte Collection von mehr als 60 Bänden, hervorzuheben die Freude haben. Daneben ist auch in diesem Jahre von unserer Bibliotheksverwaltung selbst der durch das Bedürfniss dringend geforderten Erweiterung der Lernmittel thunlichst entgegengekommen worden. Wer die vielseitigen Bedürfnisse nach dieser Richtung hin kennt, wird den Wunsch natürlich finden, dass durch freundliche Zuwendung von jüdischen und solchen Werken, die ausserdem dem Studienkreis unserer Anstalt angehören, die nothwendige Vervollständigung unserer Bibliothek begünstigt werde.

Die als Dienstältesten aus dem Curatorium ausgeschiedenen Mitglieder: die Herren Rabbinen Dr. S. Cohn, Berlin, und Dr. S. Auerbach, Halberstadt, sowie das Mitglied der Revisionscommission Herr M. Altmann wurden in den statutengemässen Wahlen der Localcomités wiedergewählt.

Mit Wehmuth gedenkt die Anstalt des Hintrittes von Männern, die als Mitglieder von Localcomités um ihr Gedeihen jahrelang emsig und erfolgreich bemüht waren. Es sind dies die hingeschiedenen Herren Josef L. Jastrow, Mitglied des Localcomités in Hamburg, Rabbinats-Assessor J. Lange, Mitglied des Localcomités in Halberstadt, und Benno Strauss, Mitglied des Localcomités in Berlin. Ihre Verdienste um die

Förderung des Rabbinerseminars sichern ihnen eine bleibende dankbare Erinnerung in der Anstalt.

Das Comité in Hamburg, — in welchem zugleich für den durch dringende anderweitige Pflichten an der Fortführung seines Amtes als Mitglied des Local-Comité's verhinderten, um die Anstalt wohlverdienten Herrn Hirsch Nathan ein Ersatz einzutreten hatte, — wurde durch die Herren Josef M. Heilbut und M. Meyer, das in Halberstadt durch Herrn Enoch Nathansohn, welche alle auch bisher schon durch rege Wirksamkeit die Interessen des Seminars gefördert hatten, ergänzt; das zu Berlin ist bis jetzt noch nicht completirt worden. Mögen diese ersten auch zugleich die letzten Veranlassungen so schmerzlicher Mittheilung sein.

והשכני בשמים, יברך פי שנים, בברכת אבינו מארם נהרים, המחזיקים בידינו אחת ושתים,
ויזכו לאור באור החיים, ולראות תשועת יהודה ואפרים.

BERLIN, 26. Tischri 5641. / 1. October 1880.

Das Curatorium.

Bericht des Rectors an das Curatorium.

Auch in diesem Jahre habe ich Ihnen über die schon constant werdenden inneren Verhältnisse unserer Anstalt nur zu berichten, dass das strenge Festhalten an der Ihnen bekannten Organisation G. s. D. nach wie vor die schönsten Erfolge gezeitigt hat. Wiederum können wir in moralischer wie in finanzieller Beziehung zahlreiche Beweise des warmen Interesses, dessen sich unsere Anstalt weit über die Grenzen Deutschlands hinaus erfreut, constatiren und werden dadurch in der zuversichtlichen Hoffnung neu bestärkt, die hochheiligen Aufgaben und Ziele, welche wir uns gesteckt, kräftig und erfolgreich verwirklichen zu können.

In der oberen Abtheilung haben die Vorlesungen ihren ungestörten Verlauf genommen und die daran anschliessenden halachischen und homiletischen Uebungen der Hörer wurden fleissig fortgesetzt. Gelegenheit zu öffentlicher Bethätigung der Homiletik boten den meisten Hörern die Berufung zu den ימים נוראים zur Predigerfunction.

An Personalien unseres Seminars bietet auch dieses Jahr wieder sehr erfreuliche Daten.

Der Docent an demselben, Herr Dr. J. Barth, wurde zum ausserordentlichen Professor in der philosophischen Facultät der hiesigen Universität ernannt.

In der Unterabtheilung wurde seit diesem Sommersemester der Unterricht in den klassischen Sprachen und Geschichte dem früheren Hörer der Anstalt, Herrn Dr. Hirsch Hildesheimer, als ständigem Lehrer übertragen.

Der frühere Hörer der Anstalt Herr Rabbiner Dr. J. Goldschmidt wurde von Briesen nach Schrimm und Herr Dr. Ph. Klein zum Rabbiner in Liebau (Kurland) berufen.

Wie im Vorjahre beging das Seminar am 11. Ijar in würdiger Feier den Todestag des Rabbiner Jesajah Berlin זצוק"ל, an welchem das Ergebniss der Preisbewerbung um die vom Docentencollegium gestellte Aufgabe: »Ueber die Quellen und die Anlage des Bereschith Rabba« in Gegenwart des hochherzigen Begründers der Stiftung, des Herrn Dr. Bergson, verkündet wurde. Den Preis erhielt der ordentliche Hörer Herr Meier Lerner aus Czenstochau (Russland). Eine neue Preisaufgabe ist bereits vom Docentencollegium gestellt worden.

Wiederum haben zwei Schüler der Unterabtheilung ihr Abiturientenexamen gut bestanden und sind in die Oberabtheilung eingetreten.

Wie alljährlich wurde der Geburtstag Sr. Majestät des Kaisers wie der Sedanstag in erhebender Feier begangen.

Das Seminar besuchten im verflossenen Jahre:

Stud. phil. Josef Abrahams, London, o. H.
Stud. phil. Oscar Bähr aus Mayen (bei Coblenz), o. H.
Stud. phil. Eduard Baneth aus Liptó Sz. Miklós (Ungarn), o. H.
Stud. phil. Arthur Cohn, Berlin, o. H.
Stud. phil. John Cohn, Altona, o. H.
Stud. phil. Leser David, Lautenburg, H.
Stud. phil. A. Feilchenfeld, Posen, H.
Stud. phil. S. Frankfurter, Wien, H.
Stud. phil. Manuel Gottlieb, Moskau, H.
Paul Grünbaum, T. Dárotz (Ungarn), o. H.
Dr. Hirsch Hildesheimer, Berlin, o. H.
Stud. phil. Levi Höxter, Treysa (Prov. Hessen), H.
Dr. Moses Jacobsohn, Hamburg, o. H.
Samuel Landauer, Bendzin (Russland), H.
Stud. phil. Meier Lerner, Czenstochau (Russland), o. H.
Marcus Olitzki, Olita (Russland), o. H.
Salomon Pollak, Tapolcsau (Ungarn) H.
Stud. phil. Sinai Schiffer, Namesto (Ungarn), o. H.
Stud. phil. S. Singer, Güssing (Ungarn), o. H.
Stud. phil. J. Spitz, Nagy Szölés (Ungarn), H.
Stud. phil. Ludwig Stein, Berlin, o. H.
Jdel Süsskand, Oschmiana (Russland), H.

Möge des Allmächtigen Segen auch im neubeginnenden Jahre auf unseren Bestrebungen ruhen, dass unsere Anstalt immer, würdig ihrer idealen Bestimmung, erfolg- und segensreich wirke.

BERLIN, 24. Tischri 5641. / 29. Septbr. 1880.

Eines Wohllöblichen Curatorii

in innigster Freundschaft

Dr. Israel Hildesheimer.

Rector.

Lections-Verzeichniss des Jahrgangs 5640 (1879-80.)

In der oberen Abtheilung haben vorgetragen:

Der Rector:

Talmud, a) statarisch (3. St.) ברכות פרק שלשה שאכלו und פרק אלו דברים, ferner בבא מציעא פרק איזהו נשך (Bl. 60b—68a) mit allen Parallelstellen, שיטות הראשונים und פסק הלכה
b) cursorisch (3 St.) בכורות פרק ד' וה' ferner מנחות Bl. 29a—42a.
Jüdische Geschichte: Von Saadia bis zum Jahre 1000 d. ü. Z.
Halachische Uebungen in Behandlung gegebener שאלות, sowie homiletische Vorträge der Hörer fanden in der Regel allwöchentlich statt.

Rabbiner Dr. Cohn:

Art der Bearbeitung und Verwerthung der Hagada für die Homiletik, (1 St.)

Dr. Hoffmann:

Ritual-Codices: יורה דעה Hilch. בשר בחלב ותערובת u. Hilch. מקואות (5 St.)
Pentateuch: Leviticus C. 1—7; 16—23 (2 St.)

Dr. Berliner:

Literaturgeschichte: (2 St.) Geschichte des Talmudstudiums (Winter-Semester). Die ältere synagogale Poesie (Sommer-Semester).

Professor Dr. Barth:

Exegese: Erklärung des Jesaja C. 13—66; Job C. 1—17. Cursorisch: Abschnitte aus den Proverbien (3 St.)
Religionsphilosophie: Erklärung von More Nebuchim, 3. Theil (1 St.)

In der unteren Abtheilung haben vorgetragen:

Dr. Hoffmann:

Talmud, statarisch: גטין, fol. 58—Ende (5 St.); cursorisch: קדושין, fol. 2—14; 28; 34; 37—38; 41—45; 46—48; 61—62; 65—68; 79—80 (2 St.)
Ritual-Codices: אורח חיים § 271—317 (2 St.)

Dr. Berliner:

Exegese: Aus dem Nachmanides-Commentar zum 3. und 4. Buche des Pentateuchs (2 St.)
Jüdische Geschichte: Die letzten 3 Jahrhunderte (2 St.)

Rechenschafts-Bericht.

Einnahmen.

(Geordnet nach § 4 des Vereins-Statuts).

	Zum Fonds M.	Zum Fonds ₰	Jahres-Beiträge M.	Jahres-Beiträge ₰
A. Perpetuelle Mitglieder.				
Samuel Bielefeld, Ruhrort			45	
Bondi & Lob, Mainz			300	
J. S. Ettlinger, Carlsruhe, Baden			60	
Ettlinger & Wormser do.			171	40
A. H. Heymann, Berlin			150	
Dr. J. Hildesheimer do.			270	
Levi Hildesheimer, Odessa (vgl. Stipendien-Fond)			300	
Aron Hirsch & Sohn, Halberstadt und Messingwerk			1500	
Jacob Israel, Berlin (vgl. Stipendien-Conto) . .				
Stadtrath Caspar Lachmann, Berlin			300	
Raphael Landauer, München			150	
Sally Lewisohn, Hamburg			300	
Jonas Lippmann, Breslau			150	
H. Löwenheim, Berlin			30	
E. Marcuse, do.			75	
Director George Marx, Elberfeld			75	
Commerzienrath Salomon, Schwerin (Mkbl.) . .			300	
Emanuel Schwarzschild, Frankfurt a/M. . . .			150	
Ungenannter zu den laufenden Ausgaben . . .			900	
M. M. Warburg & Co., Hamburg			150	
B. Ordentliche Mitglieder.				
Moses Abel, Berlin			30	
A. Abraham, Treysa (Hessen)			50	
Eduard Abraham, Bremen			30	
S. Abraham, Treysa (Hessen)			50	
Uebertrag	—	—	5536	40

	Zum Fonds M.	Zum Fonds ₰	Jahres-Beiträge M.	Jahres-Beiträge ₰
Transport	—	—	5536	40
M. Altmann & Co., Berlin			75	
A. Aron, Königsberg i/Pr.			30	
H. Aron, Prenzlau			30	
S. Aron, Wrietzen			30	
Wolff Asch, Rawicz			30	
Samuel Auerbach, Posen			100	
Seelig Auerbach, do.			100	
Rabb. Dr. S. Auerbach, Halberstadt			60	
A. S. Bachrach, Neustadt (Hessen)			40	
E. Bachrach, do.			50	
M. Bachrach, do.			36	
Sam. Baer's Söhne, Halberstadt 79 & 80 à 30 Mk.			60	
J. Baron, Berlin			30	
Prof. Dr. J. Barth, do.			30	
J. Bartmann, Warschau Rs. 14 =			30	03
Philipp L. Bauer, Hamburg			50	
Dr. M. Baumann, Berlin			30	
B. M. Behrend, Hamburg			100	
M. Bergas, Posen			30	
L. Bernays, Hamburg			20	
M. Bernstein, Halberstadt			30	
J. Ch. Bernstein, Warschau			30	
J. Bernstein, do. Rs. 23,			48	99
Mathias Bersohn, do.			50	
Beth Hamidrasch, Lissa			30	
J. Billmann, Frankfurt a/M.			30	
J. Bing, Altona			30	
Jonas S. Bing Frankfurt a/M.			30	
Dr. Binge, Homburg a/H.			69	
M. Birnbaum, Rothenburg (Hessen)			45	
S. Birnbaum, do.			30	
M. Bleier, Hamburg			30	
Dr. J. Blumenthal, Berlin			30	
M. J. Blumenthal, do.			30	
H. Bodenheimer, Darmstadt			150	
M. & S. Bodenheimer, Biblis			30	
Salomon Bodenheimer, I do.			30	
J. H. Böhm, Brieg			36	
Grossier L. M. Bramson, Copenhagen			30	
M. W. Brasch, Berlin			30	
Eduard Braun, Rawicz			30	
M. S. Braun, do. 80—82 à 50 Mk.			150	
A. Braunstein, Warschau Rs. 23,50 =			50	05
Lazar Brodsky, Kiew 79 und 80 à 100 Rs.			424	60
Leon Brodsky, Odessa			100	
Uebertrag	—	—	8065	07

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	— —	—	8065	07
M. Brodsky, Kiew 79 und 80 à 30 Mk. . .			60	
Gebrüder Brückmann, Berlin			100	
J. Brunswig, Paris			30	
Gebrüder Büchenbacher, Fürth			30	
Leon Chajes, Warschau Rs. 14 = ...			29	82
Mayer Cahn, Cöln			30	
S. Calvary, Posen	50			
Boas Cohn, Berlin			30	
E. Cohn, do.			30	
Isidor Cohn, do.			30	
L. J. Cohn, do.			30	
M. Cohn, Rawicz			100	
Philipp J. Cohn, Hamburg			30	
Louis Philipp Cohn, Halberstadt			30	
Rudolph Cohn, Zempelburg			150	
Rabb. Dr. S. Cohn, Berlin			30	
S. Cohn, Tarnowitz (Oberschl.)			30	
Cohn & Salomon, Hamburg			30	
Jacob Cramer, Fürth			100	
derselbe bei Verheirathung seines Sohnes . .	100			
derselbe bei Verheirathung seiner Tochter . .	50			
Simon David, Frankfurt a/O. (vgl. Effectenconto)				
Wwe. J. Dorn, Berlin			30	
M. Driesner, do.			30	
Leopold Hirsch Dreyfuss, Basel			45	
Egers & Engel, Berlin			30	
Grossier M. S. Ehrlich, Copenhagen			30	
Dr. S. Eichenberg, Markbreit (Bayern) 79 u. 80 à 30			60	
S. Eisenmann, Warschau Rs. 25	53	30		
M. Elias, Cassel			75	
Sally Elkan, Hamburg			50	
L. Ellinger, Frankfurt a/M.			60	
M. Endelmann, Warschau Rs. 14,10			30	03
Isidor Erlanger, Gailingen			30	
Emanuel Ettinghausen, Frankfurt a/M. . . .			30	
Jacob Epstein, Halberstadt			30	
Pincus Epstein, Warschau Rs. 15	31	95		
B. A. Ettlinger, Hamburg			30	
J. A. Ettlinger, Mannheim			34	50
N. Eschwege, Fulda			15	
A. S. Fabian, Berlin			30	
A. Feuchtwanger, Fürth			30	
E. Feuchtwanger, München			40	
J. L. Feuchtwanger, do.			75	
Joachim Fichtenholz, Baden bei Wien . . .			50	
Uebertrag	285	25	9799	42

	Zum Fonds M.	Zum Fonds ₰	Jahres-Beiträge M.	Jahres-Beiträge ₰
Transport	285	25	9799	42
S. Finkelstein, Leipzig			30	
Gebrüder Fischer, Linden			30	
H. Fischer, Göttingen			30	
J. Fleischmann, Altona			40	
Hermann Flörsheim, Wetzlar			30	
Fogel Gustav, Warschau Rs. 14,10 =			30	03
Wilhelm Fränkel, München			30	
Wilhelm Ritter v. Frankfurter, Wien 79 u. 80 à 60			120	
Jean Fränkel, Berlin	50		50	
Ww. Rabb. M. Frenkel, Frankfurt a/M.			30	
M. Frenkel do.			30	
B. Freudenthal I, Tann a/Rh.			30	
Rechtsanw. Dr. M. Friedeberg, Carlsruhe (Baden)			35	
J. Friedenwald, Baltimore 79 und 80 à 40 Mk.			80	
Philipp Friedländer, Berlin			60	
Israelitischer Frommen-Verein, München			50	
M. Geiss, Cassel			20	
Aron Glass, Warschau 14,10 =			30	03
Bankchef M. H. Glückstadt, Copenhagen			30	
J. Goldberg, Felsberg			30	
J. Goldberg, Cassel			30	
von Goldberger, Wien 10 fl. ö. W.			17	
A. Goldfeder, Warschau			50	
Commissionsrath J. Goldmann, Berlin			15	
J. Goldmann, Warschau 80 und 81 à 25 Rs.			106	50
D. Goldschmidt, Frankfurt a/M.			30	
Selig Goldschmidt, do.			100	
derselbe bei Verheirathung seiner Tochter	150			
L. B. Goldschmidt, do.			30	
W. Goldschmidt, Homburg a/H.			40	
S. Goldstein, Cassel			30	
A. Goldzieher, Hamburg			80	
M. Gottschalk & Sohn, Charlottenburg			30	
H. Grünbaum, Schlüchtern			30	
Herrmann Gumpertz, Hamburg			30	
Gustav Guttmann, Nürnberg			30	
Haarburger & Meyer, Hamburg			75	
A. Haas, do			30	
Max Hackenbroch, Frankfurt a/M.			60	
W. Hackenbroch, do.			60	
Heule Hahn, Cassel			30	
Jacob Hamburger, Berlin			30	
L. Hamburger, Frankfurt a/M.			30	
Ww. J. Harff, Cöln			150	
Ww. S. Lippmann Hechinger, Nürnberg			30	
Uebertrag	485	25	11757	98

	Zum Fonds ℳ	Zum Fonds ₰	Jahres-Beiträge ℳ	Jahres-Beiträge ₰
Transport	485	25	11757	98
Josef M. Heilbut, Hamburg			60	
R. S. Heilbut, London			99	70
Heim & Heller, Nürnberg			40	
Dr. H. Heinemann, Frankfurt a/M			30	
Julius Heinemann, Berlin			75	
Marcus Heinemann, Lüneburg			30	
L. Held, Nürnberg			30	
Moritz Helfft, Berlin			60	
M. Helfft, Halberstadt			30	
H. Hellmann, München			50	
J. Henschel, Sommerfeld			30	
H. & M. Herrenberg, Allenstein i/P.			30	
Ed. Herzenberg, Moskau			50	
S. Hess, Cassel			30	
S. B. Hessdörfer, Fulda			50	
Wwe. ז"ל und Heinrich Hessdörfer נ"י, do. . .			42	
Isaac Heymann, Hamburg			45	
Commerzien-Rath J. W. Heymann, Copenhagen			30	
L. Heymann, Berlin			36	
M. Heymann, do.			75	
A. Hildesheimer, Halberstadt (vgl. Stipendienfonds)			100	
M. Hildesheimer, Brandenburg			30	
M. Hildesheimer, Messingwerk			30	
S. Hildesheimer, Manchester			50	
Gebr. Hirsch, Mannheim			30	
Frau Dr. Rosa Hildesheimer, Berlin			30	
Ludwik Hirschfeld, Warschau			50	
Mr. Emanuel Hoppel, Patrington (England) L. 1,10			30	50
Rabbiner Dr. M. Horwitz, Frankfurt a/M. . .			30	
Zadek Höxter, Treysa			50	
Dr. A. Jacobius, Berlin			30	
Leop. Jacobsohn, Bremen			30	
L. L. Jacobsohn, Rotterdamm			30	
Richard Jacoby, Berlin			30	
Jacques, Berlin			30	
Commerzienrath S. Jaffe, Posen	500			
Geheimer Comerzienrath B. Jaffe, do.	200			
Jaffe, Rawicz			30	
L. J. Jaffe, Schwerin	50			
W. Jany, Berlin			27	
Theodor Jaroslawski, Dtsch. Crone			30	
Jonas Iggersheimer's Ww., Frankfurt a/M. . .			30	
Julius Joelsohn, Berlin			30	
A. Josaphat, Hamburg			60	
M. Joseph, Leipzig			20	
Uebertrag	1235	25	13488	18

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1235	25	13488	18
Oberrabbiner Dr. J. Isaacsohn, Hamburg			30	
Albert Kahane, Warschau			30	
S. Loewenstein-Kaiser, Eschwege			30	
Julius Kalmus, Berlin			75	
H. Kann, Hannover			30	
J. C. Katzenstein, Eschwege, pro 79			30	
J. H. Katzenstein, do. pro 79			30	
Louis Katzenstein, do. pro 79			30	
Katzenstein & Benjamin, Frankfurt a/M.			30	
H. Katzenstein. Rothenburg (Hessen)			30	
Katzenstein & Co., Eschwege			30	
Julius Kauffmann, Hannover			30	
M. Kempner, Berlin			30	
Kempner, Glogau	30			
J. Kessler, Berlin			30	
Jacob Kessler, Oppeln	30			
Rabbiner Dr. Ph. Klein, Libau (Russland)			30	
J. Koenigsberger, Gnesen	50			
A. Kohnstamm, München			30	
Isak Konnen, Kempen bei Düsseldorf			30	
Samson Kopelmann, Inhaber des Stanislaus-Ordens, Nowogeorgiewsk bei Warschau			50	
Rabbiner Dr. Koreff, Rawicz			30	
Liber Korngold, Warschau			30	
M. Krohn, Berlin			30	
Simon Kronenthal, Posen			40	
M. Krull, Warschau Rs. 15			32	10
Menco Max Kulp Wwe., Frankfurt a/M.			75	
L. L., Berlin			75	
Emil Lachmann, Hamburg			50	
Joseph Landau, Warschau Rs. 50	106	50		
Wilhelm Landau, do.			50	
Z. Landsberg, Rawicz			30	
Henry Lange, Paris			30	
H. Lehmann, Stettin			30	
Ed. Lehmann's Nflg., Halberstadt			30	
B. Lehrburger, Copenhagen			30	
Alex. Leiter, München			50	
Commerzienrath Siegm. Levi, Berlin			50	
Levi & Co., Eschwege			30	
Rabb. Dr. Lewin, Nürnberg			30	
Abr. Levy, Wronke			30	
Dr. B. Levy, Hamburg			60	
J. R. Levy, Schwerin (Mklb.)			30	
Wwe. S. Levy. Hamburg			50	
Uebertrag	1451	75	14985	28

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1451	75	14985	28
Banquier J. M. Lewin, Copenhagen			30	
Geh. Sanitätsrath Dr. E. Levinstein, Schöneberg			30	
Julius Lewisohn, Hamburg			75	
Leon Lewisohn, London L. 7,7			150	10
Raphael Lewisohn, Hamburg			75	
Nathan Leyser, Thorn			30	
Chaim Lichtenberg, Warschau Rs. 15			31	95
H. Lilienfeld, Hamburg			30	
Jos. Lipmann, Breslau			30	
M. M. Lippmann, Stolzenau			30	
Kreisvorsteher Lissmann, Gelnhausen			30	
Ludwig Lob, Frankfurt a/M.			75	
H. M. Liwschütz, Warschau Rs. 10 u. 10 Mk.			31	16
Oberrabbiner Dr. Löb, Altona			30	
K. Löbenstein, Sontra			50	
Benjam. & Matth. Loewe, Dtsch. Crone . . .			75	
G. Loewenberg, Berlin			75	
J. Löwenberg, Warschau Rs. 23,50			50	05
L. A. Loewenberg, Wunsdorf			30	
M. A. Loewenberg, Hannover			60	
Gebr. Loewenstein, Frankfurt a/M.			40	
S. Loewenthal, Berlin			30	
W. Lomnitz, Eschwege 79 und 80 à 40 Mk. .			80	
H. London, Berlin			30	
E. Lorch, Hamburg			40	
Gemeinde Lübeck			30	
Ww. Maas, Berlin			60	
S. Unna Maas, Frankfurt a/M.			30	
M. Magnus, Schwerin (Mkbl.)			50	
L. Mainz sen., Frankfurt a/M.			75	
M. L. Mainz, do.			30	
Sally Mainz, Hamburg			30	
L. Mainzer & Sohn, Mannheim			30	
L. Mamelsdorf, do.			75	
Moritz Mamroth, Warschau			100	
A. M. Manasse, Charlottenburg			30	
M. Manczyk, Berlin			60	
Tobias J. Marcus, Güstrow			75	
Frau Maron, Hanau			50	
Arnold Marx, Paris			75	
Rabbiner Dr. L. Marx, Darmstadt			30	
Ww. Simon May, Hamburg			150	
Rudolf Mayer, Berlin			36	
Joel Mayer, do.			45	
Joseph Mayer, do.			45	
Uebertrag	1451	75	17329	54

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1451	75	17329	54
Ww. Ascher Mayer, Prenzlau			45	
Zacharias Mayer, Darmstadt			30	
M. Meisels, Paris Rs. 25			52	
E. Mende, Frankfurt a. O.			30	
Commerzienrath P. Mende, do.			30	
Philipp Mendel, Cöln			30	
B. Meseritzer, Seelow			30	
Merzbach & Co., Berlin			30	
Arnold Merzbach, Frankfurt a/M.			30	
A. Merzbacher, München			40	
Abraham Meyer, Stettin			30	
Herrman Meyer, Warschau			30	
M. J. Meyer & Söhne, Halberstadt			60	
M. S. Meyer, Berlin			30	
Dr. Nathan Meyer, do.			30	
P. Meyersohn, Warschau			30	
E. Z. Michael, Hamburg			45	
Frau Dr. Michael, do.			30	
F. D. Mocatta, London, L. 2,10	51			
Alexander Möller, Altona			30	
SeligmannMosbacher, Mosbach, vgl.Stipendien-Fds.			30	
Simon Mosbacher, Carlsruhe			30	
Provinzialrabbiner Dr. L. Munk, Marburg (Hessen).			30	
Frl. Fanny Nachmann, Mainz			60	
Jacob Nachod, Leipzig			60	
E. Nathanson, Halberstadt			30	
Heinrich Neuburger, Bremen			50	
D. Neufeld, Berlin			15	
M. Neufeld, Warschau Rs. 23			48	99
J. Neumann, Berlin			15	
Joseph Neumark, Bremen			50	
Meier Hirsch Niedermeier, München			40	
M. Nordheim, Hamburg			50	
Baruch Nussbaum, Rhina			30	
J. Nussbaum, Burghaun			30	
M. Nussbaum, Frankfurt a/M.			30	
Mayer Nussbaum, Fulda			15	
H. N. Oettinger, Hamburg			30	
J. Oppenheimer, Cassel			20	
H. Oppenheimer, Hannover			30	
Simon Em. Oppenheimer, Würzburg			30	
J. Packscher, Berlin			30	
Sigm. Pappenheim, Wien			30	
Gebrüder Pappenheim, Eschwege pro. 79			30	
S. Peiser, Posen			30	
Uebertrag	1502	75	18835	53

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1502	75	18835	53
L. A. Plaut, Eschwege			30	
Synagogengemeinde Pleschen			30	
W. Polakewicz, Warschau Rs. 23 =			49	99
S. Portner do. Rs. 14			29	82
S. Portner, Berlin			30	
Jacob H. Posen, Frankfurt a/M.			30	
Lipmann Ph. Prins, Amsterdam			30	
J. Puritz, Odessa			50	
Samuel Rabinowitz, Berlin (Rest auf 30 Mk.)			10	
S. Redelmaier, Halberstadt			30	
Abr. Rohr, Long-Yula			150	
Benj. Ross, Frankfurt a/M.			30	
H. M. Rosenberg, Kiew			30	
N. Rosenblatt, Leipzig			30	
M. Rosenblüth, Sztara (U.)			30	
J. Rosenblüth, Berlin			30	
Lazarus Rosenthal, Wetzlar			30	
R. Rosenthal do.			30	
Salomon Rothschild, Cöln			45	
Generalconsul Gottfried M. Ruben, Copenhagen			30	
Sachs, Mayer & Co., Berlin			75	
S. Salomon, Copenhagen			30	
Heimann Saul, Posen	100			
J. Schammes, Ww., Frankfurt a/M.			10	
dieselbe, als Andenken an ihren seligen Gatten	100			
L. Scheftel, Worms			30	
Mayer Schiff, Hamburg			30	
L. Schlesinger, Berlin			75	
H. Schoyer, do.			30	
J. Schragenheim, Verden			30	
M. Schragenheim, Hannover			30	
M. Schragenheim, Bremen			30	
S. Schragenheim, Verden			30	
Adolf Schülein, Ingolstadt			30	
M. Schur, Mohilew, (Russland) Rs. 25			53	75
M. L. Schwab, Frankfurt a/M.			30	
M. Schwabacher, do.			30	
Gebrüder Schwarz, Nürnberg			40	
E. Schwarz, Guttstadt i/Pr.			30	
Schwarzschild & Glauberg, Hanau			40	
Emil Schwarzschild Frankfurt a/M.			40	
Gustav Schwarzschild, Hamburg			75	
J. L. Seligmann Söhne, Carlsruhe (Baden)			36	
Gebrüder Sender, Biebrich			50	
H. Simon, Berlin			30	
Uebertrag	1702	75	20475	09

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1702	75	20475	09
J. Simon, Cöln			30	
S. Simon do.			75	
Obergerichtsprocurator J. L. Simonsen, Copenhagen			30	
H. Sommerfeld, Glogau			30	
B. Sondheimer, Frankfurt a/M.			30	
M. Sondheimer, do.			30	
M. L. Sondheimer's Erben, Mannheim . . .			94	70
Abraham Sonnenberg, Wetzlar			30	
A. L. Spangenthal, Spangenburg			30	
Gebr. Spangenthal, do.			30	
J. Speyer, Fulda			15	
L. Steindecker, Hamburg			125	
L. Steindecker, Frankfurt a/M.			50	
Jonas Stern & Söhne, Burghaun			30	
R. H. Stern, Fulda			30	
Ruben Stern, do.			10	
Eduard Stiebel, do.			15	
Wwe. A. Strauss, Carlsruhe (Baden)			40	
Bernh. Strauss, Berlin			30	
L. Strauss Söhne, Kirchhain			40	
P. Strauss, Burgpreppach			30	
S. Strauss, Carlsruhe			50	
D. Struck, Berlin			30	
Jonas Sussmann, Warschau			50	
M. Sundheimer, Frankfurt a/M.			40	
F. S. W., ...			300	
Gebrüder Szkolny, Berlin			75	
Talmud-Thora, Darmstadt			75	
Gebrüder Tietz, Berlin			75	
Moses Ulbrych, Warschau Rs. 14			30	03
H. J, Wagner, Altona			30	
Ritter Moses von Waldberg, Bukarest			50	
David Weil, Frankfurt a/M.			30	
Simon Weilburg, Fulda			15	
B. Weinberg, Treysa (Hessen)			40	
J. Weinberg, do.			20	
Salomon Werthan, Rothenburg (Hessen) . . .			45	
S. J. Werthauer, Cassel			15	
A. H. Wertheimer, Fulda			15	
Z. W. Wertheimber, Frankfurt a/M.			30	
Wwe. Wetzlar, Altona			30	
Weil's Söhne, Strassburg (Elsass)			150	
Stiftsrabbiner N. Weil, Carlsruhe			30	
A. Wilder, Warschau Rs. 50	106	50		
B. Wilkowiski, Bialystock (Russland)			75	
Uebertrag	1809	25	22599	82

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1809	25	22599	82
Generalconsul Max Wilmersdörfer, München . .			50	
B. Wittkowski, Berlin			30	
Veit Wolfahrt, Frankfurt a/M.			30	
Prof. Oberrabbiner Dr. A. A. Wolff, Copenhagen			30	
Abr. Wolff, Neudörfel (U.), fl. 20 = ...			34	40
M. A. Wolff, Wien, fl. 17,34 = ...			29	50
Leopold Wolff Söhne, Eisenstadt, fl. 20 = . .			34	28
Louis Wolff, Hamburg			75	
Wilh. M. Wolf, do.			50	
K. Wormser & Sohn, Carlsruhe			85	70
A. Zamory, Berlin			30	
C. Ausserordentliche Mitglieder.				
D. Abeles, Pest, fl. 15 ö. W. = ...			26	
H. Abeles, Döbling bei Wien, fl. 10 ö. W. =			17	
Adolf Abraham, Bremen			10	
Gebr. Abrahams, Haag			10	
N. Abraham, Bremen			10	
Adolph Abrahamzyck, Potsdam			15	
Abr. Alpert, Posen			20	
Bär Adler, Schlüchtern			3	
S. Altstock, Pest, fl. 15 ö. W. = ...			26	
Aron Altmann, Mosbach, 78 u. 79 à 10 Mk. .			20	
A. Altmann, Mosbach			8	50
A. Ansell Esquire, London, L. 1 sh. 5 P. 6 =			26	1
A. Aronsohn, Warschau, Rs. 5,64 = ...			12	
J. Aschendorf, Bremen			3	
M. Bab, Berlin, 79 u. 80 à 15 Mk.			30	
Abr. Bach, Hürben			10	
Moses Bachrach, Rhina (Hessen)			10	
Wwe. Bachrach, do.			10	
Rabbiner Dr. Baeck, Lissa			10	
Herrmann Back, Wien, fl. 10 ö. W. = ...			17	
Philipp Back, Wien, fl. 10 ö. W. = ...			17	
E. Baruch, Raab, fl. 5 ö. W. = ...			8	65
Hermann Basch, Wollstein			10	
Michael Benjamin, Hanau			20	
Lippmann Bauer, Manheim			20	
J. Baumgarten, Pest, fl. 15 ö. W. = ...			26	
A. Berger, Kaposvar, (Ungarn), fl. 10 ö. W. =			17	39
Madame Charles Bernheim, Mühlhausen, (Elsass)			10	
Salomon Beutum, Bauunternehmer, Komorn, fl. 5			8	67
Uebertrag	1809	25	23509	92

	Zum Fonds M.	Zum Fonds ₰	Jahres-Beiträge M.	Jahres-Beiträge ₰
Transport	1809	25	23509	92
A. Birnbaum, Fulda.			20	
J. Bloch, Mühlhausen, (Elsass)			10	
M. Bloch, do. do.			8	
G. Bloch, Bremen			15	
J. Blumenfeld, Momberg, (Hessen)			5	
S. A. Blumenfeld, Giessen			5	
M. Blumenfeld, Marburg, (Hessen)			15	
Isidor Boas, Gnesen			5	
Phil. Bomster, Treuenbrietzen			15	
D. J. Bondi, Frankfurt a/M.			18	
Gebr. Brand, Pleschen			15	
D. Brandeis, München			20	
Isidor Brandeis, München			20	
Bauuntern. Herm. Braun, Komorn, fl. 5 ö. W. =			8	67
B. Braunschweiger, Burghau			15	
Löb Braunschweiger, do.			15	
N. Braunstein, London, sh. 10 =			10	20
M. Breitner, Constantinopel			10	
L. S. Brinkmann, Eschwege, pro 1879			15	
Heinr. Brüll & Sohn, Pest, fl. 15 ö. W. =			26	04
L. Bry, Gnesen			6	
Anselm Cahn, Frankfurt a/M.			20	
Leopold Cahn, Hatten, (Elsass)			16	
Provinzialrabb. Dr M. Cahn, Fulda			20	
Moise Cahn, Strassburg, (Elsass)			16	
E. Calmon, Hamburg			15	
Lazarus Calmon, Ostrowo			10	
G. Calvary, Messingwerk			15	
L. Calvary, Posen			10	
Rabb. Dr. Carlebach, Lübeck			15	
Eduard Caro, Glogau			15	
B. H. Cassel Söhne, Cöln			20	
Chaim & Olitzki, Berlin			20	
J. Charmatz, Wien			9	80
H. G. Ceylon, Warschau, Rs. 11,75			25	03
A. B. Citroen, Berlin			20	
Louis Citron, Gnesen			10	
B. R. Citroen, Amsterdam			20	
Auguste Cohn, Ostrow			10	
A. Cohn, do.			10	
J. J. Cohn, Warschau, Rs. 10			21	30
Leopold Cohn, Wormdid, pro 79			6	
M. Cohn, Kaposvar, (U.), fl. 5 ö. W. =			8	67
Jacob Cohen, Bremen			10	
P. L. Cohn, Samter			6	
Uebertrag	1809	25	24135	63

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1809	25	24135	63
S. L. Cohn & Sohn, Bremen			20	
A. J. Daman, Hamburg			15	
J. Danziger, Lissa			10	
T. Daniel, Gnesen			10	
S. David, Hannover			3	
J. Dessauer, Halberstadt			10	
A. Deutsch, Kaposvar, (U.), fl. 10 ö. W. =			17	35
I. Deutsch & Sohn, Pest, fl. 15 ö. W. =			26	04
S. Dreifuss, Zürich			20	
S. Dreifuss, Sennheim, (Elsass)			15	
E. Edersheim, Haag			20	
S. Ehrlich, Schlüchtern			4	
Rabb. Dr. N. Ehrenfeld, Gnesen			5	
M. Eidlitz, Wien, fl. 10 ö. W. =			17	
M. Eichholz, Bremen			15	
M. Eichelberg Marburg			15	
D. Emanuel, Cöln			15	
L. Emanuel, Cöln			10	
Gebr. Emanuel, Fulda			20	
J. Emmerich, Rhina			10	
Jacob Engel, Wetzlar			10	
G. Engelbert, Frankfurt a/M.			25	
J. Ephraim in Sarne bei Ravicz			20	
J. M. Eppstein, Warschau			20	
S. Eschwege, Fulda			10	
Joseph Eulau sen., Büdingen			15	
A. Falk, Wien, fl. 5 ö. W. =			8	50
M. Falkenheim, Falkenburg			10	
P. Falkenfeld, Berlin			15	
Oberrab. Dr. W. Feilchenfeld, Posen			15	
F. Feitler, Darmstadt			12	
H. Feldreich, Kaposvar, (U.), fl 5 ö. W. =			8	65
E. Fink, Gnesen			10	
S. Fleischhauer, Halberstadt			10	
S. Fleischmann, Kaposvar, (U.), fl. 5 ö. W. =			8	60
J. Fleischmann, Högyész, (U.), fl. 5 ö. W. =			8	67
M. Fliess, Nürnberg			25	
Rabb. Dr. D. Fränkel, Breslau			6	
Boas Fränkel, Ostrowo			15	
N. J. Fränkel, Copenhagen			9	
Ww. Fränkel, Eschwege	15			
J. F. in S.			15	
E. Friedberger Söhne, Giessen			10	
E. Friedberger's Ww. do.			5	
J. Friedländer, Posen			10	
Uebertrag	1824	25	24714	44

	Zum Fonds ℳ	₰	Jahres-Beiträge ℳ	₰
Transport	1824	25	24714	44
Joseph Friedländer, Posen			6	
Joseph J. Friedländer, do.			20	
M. Friedländer, do.			6	
S. Friedländer, Ostrowo			10	
A. Fürth, Hanau			20	
Lissmann Fürth, do.			20	
Michel Fürth, do.			15	
Gebrüder Gallinger, Nürnberg			20	
Is. Geis, Rhina			10	
Ja. Geis, do.			10	
V. Geis, do.			10	
Gebrüder Gellert, Pleschen			10	
L. Glass, Manchester, ...			21	
E. Goldschmidt Dambovar, (U.), fl. 5 ö. W. =			8	23
H. W. Goldschmidt, Durnach (Els.)			10	
Ja. Goldschmidt, Dambovar (U.) fl. 10 ö. W. =			17	33
Jacob Goldschmidt, Frankfurt a/M, ...			15	
J. S. Goldschmidt, Gellenhausen			10	
Is. Goldschmidt, Dambovar (U.) fl. 5 ö. W. =			8	60
E. D. Goldschmidt, Frankfurt a/M.			10	
L. Goldschmidt, Dambovar (U.), fl. 5 ö. W. =			8	60
Levy Goldschmidt, Frankfurt a/M.			10	
M. Goldschmidt, Altenhasslau bei Gellenhausen .			3	
M. Goldschmidt, Frankfurt a/M.			10	
H. Graborski, Ostrowo			12	
A. Gottlieb, Fulda			10	
A. Grünbaum, Büdingen			9	
M. Goldmann, München			20	
K. Gymkywitz, Gnesen			10	
A. Haas & Sohn, Darmstadt			10	
B. Haas, Marburg (Hessen)			10	
Phil. Haberfeld, Dambovar (U.), fl. 5 ö. W. =			8	60
J. Hahn, Rhina			10	
S. Hahn, do.			18	
J. Hamburger, Hanau			10	
S. H. Hamburger, Berlin			12	
A. Hammerschlag, Bremen			20	
Victor Hammerschlag, Eschwege pro 79 . . .			10	
H. Harris, London L. 1 sh. 1 = ...			21	42
D. L. Hartog, Amsterdam			15	
S. Heichelheim, Giessen			10	
R. K. Heilbrunn, Sontra			10	
M. Heilbrunn, do.			10	
Dr. L. Heilbut, Frankfurt a/M.			15	
Juda Heilmann, Liblis bei Gellenhausen . . .			10	
Uebertrag	1824	25	25264	22

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1824	25	25264	22
Moritz Heimann, Hamburg			20	
J. Heinemann, Hannover			10	
L. Heinemann, Cassel			20	
H. Helfft, Halberstadt			20	
L. Herschel, Amsterdam			18	
S. Hess, Eisenstadt, (U.), fl. 10 ö. W. = . .			17	14
G. Hildesheimer, Hannover			20	
P. P. Hildesheim, Bremen			15	
Jos. Hirsch, Wandsbeck			15	
Jul. Hirsch, Hamburg			20	
M. L. Hirsch, Eppenheim			20	
N. Hirsch, München			20	
Sal. Hirsch, Wandsbeck			6	
Joseph Hirschburg, Berlin			15	
Robert Hirschburg, Gnesen			25	
Siegmund Hirschburg, Gnesen			25	
M. Holstein, Glogau			15	
H. Höflich, Rawicz			15	
Albert Honig, Högyész, (U.), fl. 5 ö. W. = .			8	60
D. Honig, Kaposvar, (U.), fl. 10 ö. W. = . .			17	35
J. W. Jacobsohn, Berlin			18	
J. Jacoby, Berlin			15	
E. Ichenhäuser, Fürth			25	
Institutsdirector Dr. Joël, Pfungstadt, (Gr. Hessen)			20	
J. M. Joelsohn, Hamburg			10	
G. Josaphat, Halberstadt			10	
A. B. Josephsohn, Potsdam			5	
S. B. Kahane, Wien, fl. 15 ö. W. = ...			25	80
D. Kahane, Wien, fl. 15 ö. W. = ...			26	
Lehmann Kahn's Ww., Eschwege			10	
L. Kalischer, Thorn			10	
M. B. Kallir, Leipzig			20	
L. Kann, Wien, fl. 10 ö. W. = ...			17	
Ww. H. J. Katz, Schlüchtern			5	
Hele Katz, Rhina			10	
Levy Katz, do.			10	
Moritz Katz, Berlin, 80 à 18 und 81 à 20 . .			38	
Ww. Katz, Treysa, (Hessen)			20	
W. Katz, Sontra, (Hessen)			10	
A. Katz, Giessen			20	
Levy Katzenstein, Eschwege			20	
Dr. A. Kanders, Wien, fl. 8 ö. W. = ...			13	84
Siegm. Kanders, do., fl. 5 ö. W (vgl. Spenden)			8	65
J. Kaufmann, Frankfurt a/M.			18	
Jacob Kessler, Oppeln	30		15	
Uebertrag	1854	25	26006	60

	Zum Fonds M.	Zum Fonds ₰	Jahres-Beiträge M.	Jahres-Beiträge ₰
Transport	1854	25	26006	60
Commerzienrath M. P. Kirchdörfer, München .			20	
J. Kirschstein, Berlin			25	
M. Klaber, Oedenburg, (U.), fl. 10 ö. W. = .			17	35
A. J. Klebe, Fulda			15	
D. Klein, Kaposvar, (U.), fl. 5 ö. W. = . . .			8	64
A. M. König, Raab, (U.), fl. 10 ö. W. = . .			17	30
S. König, Gr. Kanisa, (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	60
L. Königsberg, Kaposvar, (U.), fl. 5 ö. W. = .			8	64
Dr. A. Kohn, Dambovar, (U.), fl. 5 ö. W. = .			8	60
K. Kohn, Wien, fl. 10 ö. W. = ...			17	
H. Koopmann, Bremen			10	
M. Krauss & Sohn, Pest, fl. 15 ö. W. = . .			26	
M. Kuttner, Glogau	20			
Kurländer & Sonnenberger, Nürnberg			8	
Isr. Landauer, Kiew, fl. 15 ö. W. = ...			26	
J. Lande, Ostrowo			10	
Jacob Landsberger, Berlin			15	
H. Landsberger, Posen			20	
L. W. Landsberger, Samter			20	
S. Lasch, Halberstadt			20	
J. S. Lasker, Gnesen			4	
A. Latzko, Pest, fl. 5 ö. W. = ...			8	66
J. Lehmann, Darmstadt			10	
L. Lehmann, Stettin			20	
P. Lehmann, Lengsfeld			20	
Rabb. Dr. Lehmann, Mainz			20	
H. Leichtentritt, Rawicz			20	
A. Levy, Burghan b. Fulda			15	
Frau B. Lewin, Warschau Rs. 10 = ...	21	30		
Josef Levinstein, Sontra, ...			10	
M. Levinstein, Sontra			10	
Joseph Levy's Ww., Eschwege			20	
Bertha Levy, Eschwege			10	
C. Levy, Guben	20			
Heli Levy, Bebra			6	
Jos. & Mich. Levy, London, sh. 10 = ...			10	20
L. S. Levy, Hamburg			18	
M. Levy, Samotschin			10	
S. Lewy, Rhina			25	
M. G. Lewy, Berlin			15	
Theodor Lewi, Guben			20	
S. Linz, Rothenburg, (Hessen)			8	
S. Lissner Ostrowo			10	
Rabb. Dr. Löb, Samter			15	
Meyer Löwenbach, Samter			10	
Uebertrag	1915	55	26622	59

	Zum Fonds M.	Zum Fonds ₰	Jahres-Beiträge M.	Jahres-Beiträge ₰
Transport	1915	55	26622	52
Bezirksrabbiner Dr. Löwenstein, Gailingen . .			10	
M. Löwenthal, Wormdid			6	
J. & M. Lorje, Spangenberg			10	
Ig. Löwinger, Gr. Kanisa (U.), fl. 5 ö. W. =			8	67
Is. Löwinger, do. (U.), fl 10 ö. W. =			17	35
Joseph Löwy, do. (U.), fl. 10 ö. W. =			17	35
A. Mainzer, Darmstadt			12	
D. Mannheimer, Fritzlar			10	
J. M. Marx, Cöln			20	
S. Marx, Mosbach bei Bibrich			20	
Karl Mayer, Giessen			20	
S. Mayer, Berlin			15	
Simon Mayer, Wetzlar			20	
E. Mende, Berlin.			15	
Philipp Mendelsohn, Hamburg			15	
Salomun Mendelsohn, Ostrowo			10	
D. Meyer, Paris, Fr. 25 = ...			20	
H. Meyer, Darmstadt			10	
M. Meyer, Carlsruhe.			15	
W. S. Meyer, Ballenstädt			10	
L. Meierfeld, Giessen			10	
R. Meierfeld, Spangenberg			10	
J. Meyberger, Stade			6	
M. Michel, Frankfurt a/M.			20	
Commerzienrath Joseph Moll, Lissa			20	
M. Moll, Lissa			20	
M. Morgenstern, Warschau Rs. 5			10	65
L. Z. Mosbacher, Nürnberg			10	
Siegfried Motteck, Samter			10	
M. L. Munk, Cöln			10	
N. N. in M.			20	
N. N., durch M. Birnbaum, Rothenburg (Hessen)			15	
N. N., durch Samuel Dreyfuss, Zürich . . .			4	
N. N., durch A. Hildesheimer, Halberstadt . .			5	
N. N.			20	
N. N., Mühlhausen (Els.)			20	
Banquier Philipp Nathan, Copenhagen . . .			15	
Saul Nelson, Berlin			15	
A. Neu, Darmstadt			15	
J. Neuburger, München			25	
S. Neuburger, Fürth			25	
J. Neuhaus, Rothenburg (Hessen)			5	
M. Neuhof, Schlüchtern			5	
Ww. S. Neuhof, do.			5	
A. Neumann, Giessen			15	
Uebertrag	1915	55	27239	61

	Zum Fonds ℳ	₰	Jahres-Beiträge ℳ	₰
Transport	1915	55	27239	61
M. Neumann, Giessen			15	
Is. Neufeld, do.			10	
O. Neustein, München			20	
J. Nürnberg, Lissa			20	
Adelheid Nussbaum, Schlüchtern			15	
L. Nussbaum. do.			20	
M. Nussbaum, Fulda			15	
Ww. Nussbaum, do.			15	
Abraham Obornicker, Samter			10	
Israel Ochs, Cöln			15	
H. Ollendorf, Rawicz			20	
S. Oppenheim, Högyész, (U.), fl. 5 ö. W. = .			8	60
S. Oppenheim, Bebra			15	
L. Orb, Gellenhausen			10	
D. Pakscher, Berlin			18	
J. Pappenheim, Eschwege 79 u. 80 à 10 . .			20	
O. Pauns, Dambovar (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	60
E. Peisach, Glogau			15	
M. Peyser, Samter			10	
S. Pfifferling, Rhina			10	
J. Pick, London L. 1 sh. 1 = ...			21	42
A. Pick, Lissa			15	
B. Pintus, Brandenburg			15	
Rabb. Dr. H. Platho, Cöln			10	
Juda Plaut, Hersfeld			15	
W. Pollakowitz, Warschau Rs. 5 = ...	10	65		
Ad. Pollack, Eisenstadt, (U.), fl. 10 ö. W. =			17	40
M. Pollack, Kaposvar, (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	67
J. Prausnitz, Lissa			10	
J. Preis, Wien, fl. 5 ö. W. = ...			8	50
S. Prives, Warschau, Rs. 11,75 =.			25	03
Louis Pulvermann, Ostrowo			10	
H. Radt, Gnesen			5	
Dr. Rau, München	25			
A. Reichenbach, Ballenstädt			9	
Ph. J. Reichenbach, Halberstadt			10	
A. P. Reichert, Katko (Russl.) Rs. 5 = . . .			10	70
H. Reichmann, Warschau, Rs. 11,75 = . . .			25	03
G. Reimann, Gnesen			10	
Emanuel Rein, Regensburg			10	
A. Reiner, Dambovar, (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	60
G. Reinitz, do., (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	60
D. R. in G.			20	
Jacob Reither, Kaposvar, (U.), fl. 10 ö.W. = .			17	30
J. Rogowski, Gnesen			15	
Uebertrag	1951	20	27835	06

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1951	20	27835	06
Jac. Rosenbaum, Kaposvar (U.), fl. 5 ö. W. =			8	67
L. Rosenbaum, Baumbach			10	
S. Rosenbaum, Schlüchtern			10	
S. Rosenbaum, Königsberg i/Pr.			15	
E. Rosenbaum, Schlüchtern			2	
M. Rosenberger, Kaposvar (U.), fl. 5 ö. W. =			8	67
A. Rosenblatt, Regensburg			10	
S. Rosenblüth, Berlin			15	
S. Rosenblüth, Messingwerk			15	
A. Rosenfeld, London L. 1,1			21	42
J. Rosengarten, Bremen			8	
J. Rosenthal, Wetzlar			15	
Haim. Rosenthal, Wiesbaden			25	
S. Rosenthal, Rawicz			6	
Ww. Rosenthal, Wetzlar			15	
M. Rosenthal, Giessen			10	
N. Rosenthal, do.			10	
Banquier Rothschild, Mühlhausen (Elsass) . .			20	
Hesse Rothschild, Samter			10	
H. Rothschild, Hanau			20	
Löb & Abraham Rothschild, Schlüchtern . . .			4	
Löb Rothschild II, do. . . .			6	
J. Rothschild, do. . . .			15	
Joseph Rothschild, Rothenburg (Hessen) . . .			20	
M. Rothschild, Homburg a/H.			15	
S. Rothschild, Schlüchtern			10	
S. Rothschild, Gailingen			16	
D. Ruben, Hamburg			20	
B. v. Rubens, Amsterdam 78—80 à 10 Mk .			30	
Gebrüder Rubensohn, Cöln			10	
M. Rubens, Amsterdam 78—80 à 10 Mk. . .			30	
B. Salomon, Copenhagen			10	
S. Salomon, do.			10	
Bezirksrabbiner Dr. A. Salvendi, Dürkheim . .			15	
Rabbiner Dr. Salzer, Schnaitach			3	
L. Salzer, Raab (U.), fl. 5 ö. W. = ...			8	65
Simon Schiff, Schlüchtern			6	
S. Schlesinger, Kaposvar (U.), fl. 5 ö. W. = .			8	67
M. L. Schlesinger, Baja (U.), fl. 7 ö. W. = .			12	02
S. Schlesinger, Eisenstadt (U.), fl. 10 ö. W. = .			17	16
J. Schönemann, Sontra			10	
B. Schönwälder, Wien pro 79			15	
S. Schönwälder, do. pro 79			15	
S. J. Scheuer, Gelnhausen			20	
Michael Schragenheim, Verden			20	
Uebertrag	1951	20	28436	32

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1951	20	28436	32
M. Schwarz, Wien fl. 10 ö. W. = ...			17	
M. Schwarzschild, Cassel			20	
Eugen Seligmann, Wien fl. 5 ö. W. = . . .			8	50
S. Seligmann, Wandsbeck			6	
Rebecca Senders, Bibrich			20	
M. Senders, do.			20	
L. S Simons, Haag			20	
Michael Simons, Düsseldorf			25	
Abraham Sichel, Schlüchtern			20	
Meyer Sichel, Büdingen			6	
Salomon Sichel, do.			5	
David Sobernheim, Darmstadt			10	
M. Sohr, Kaspovar (U.), fl 5 ö. W. = . . .			8	67
J. Sommer, Rothenburg (Hessen)			10	
J. Sonnenberg, Wetzlar			20	
Ww. S. Sonnenberg, do.			5	
J. G. Sondheimer, Gelnhausen			5	
A. L. Spangenthal Sohn, Spangenberg . . .			10	
R. Spangenthal, do. . . .			10	
Herz L. Spangenthal, do. . . .			10	
J. R. Spangenthal, do. . . .			5	
J. Spangenthal, do. . . .			20	
M. J. Spangenthal, do. . . .			15	
Hermann Speyer, Burghaun			15	
J. Speyer, do.			15	
Ww. J. Spitzer, Eisenstadt fl. 10 ö. W. = .			17	14
L. Spitzer, do. fl. 10 ö. W. = .			17	14
J. Stein, Kaposvar fl. 15 ö. W. = ...			26	02
J. Steinitz, do. fl. 10 ö. W. = ...			17	35
D. L. Stern, Frankfurt a/M.			10	
Stern & Frank, Gelnhausen			15	
Gebrüder Stern, Raab (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	65
Gebrüder Stern, Salmünster			12	
J. Stern, Schlüchtern			10	
Ferdinand Stern, Gelnhausen			15	
J. Stern, Spangenberg			10	
S. M. Stern, Wetzlar			10	
S. Stiefel, Düdelsheim bei Bingen			10	
Marcus Stranz, Gnesen			10	
J. Strasser, Dambovar (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	60
M. B. Strauss, Marburg (Hessen)			10	
Baruch Strauss, Amöneburg do.			20	
B. Strauss, Schlüchtern			10	
Frau Josephine Strauss, Marburg (Hessen) . .			15	
K. Strauss, do. . .			15	
Uebertrag	1951	20	29029	39

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1951	20	29029	39
Hermann Szekler, Kaposvar (U.), fl. 5 ö. W. =			8	65
G. Taub & Sohn, Pest fl. 10 ö. W. = ...			17	33
Michel Teplitz, Posen			10	
Juda Trepp, Fulda			5	
Salomon Trepp, do.			5	
Arnold Türk, Pleschen			10	
Joseph Ullmann, Leipzig			20	
Ullmann ainé, Mühlhausen (Elsass)			5	
Perez Victor, Rhina (Hessen)			10	
M. Victor, Posen			10	
Victor Victor, Rhina (Hessen)			10	
Simon Vogel, Aschaffenburg			6	
Joseph Wallach, Cöln			10	
J. H. Walter, Schlüchtern			15	
Abraham Weil, Frankfurt a/M.			15	
Leopold Weil, do.			15	
J. C. Weil, Carlsruhe (Baden)			25	
Meier Weil, Strassburg			6	
Samuel J. Weil, Schmieheim			15	
S. Weiner, Dambovar (U.), fl. 5 ö. W. = . .			8	60
Gebrüder Weiner, do. (U.), fl. 5 ö W. = . .			8	60
Bernhard Weinstein, Hamburg			15	
Joël Weinstein, Bebra			3	
Samuel Weiss, Rawicz			20	
S. Weiss, Kaposvar (U.), fl. 5 ö. W. —			8	67
Rabbiner D. Weisskopf, Nördlingen			6	85
Manasse Werner, Posen			10	
Max Wertheimer, Büdingen			15	
M. Wertheimer, Gelnhausen			5	
J. Weyl & Leon, Bordeaux			16	
Raphael Weyl, Berlin			15	
M. Wiener, Ostrowo			15	
R. Wiener, Messingwerk			15	
Samuel Willner, Cherson (Russland)			10	
E. Wollenberg, Gnesen			10	
Rabbiner S. A. Wohlgemuth, Memel			9	
Hermann Wolf, München			20	
Max Wolff, do.			20	
Maier Wolff, Gailingen			6	
Ruben Wolff, Darmstadt			10	
W. Wormser, Michelstadt			18	
W. Wunderlich, Manchester L. 1,1			21	
X. in W.			10	
N. L. S. Zimmer, London, sh. 10 = ...			10	20
Joseph Zollberg, Warschau, Rs. 10 = ...			21	30
Uebertrag	1951	20	29574	59

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	1951	20	29574	59
S. S. Zollberg, Warschau Rs. 10 = ...			21	30
B. Zollfrei, München			20	
Gebr. Zuckermann, Berlin			15	
S. Z. Zuckermann, Rawicz			20	
Nachtrag:				
J. U. Kleinmann, Warschau			50	
D. Lesser, do. Rs. 14,30 . . .			30	26
L. Rabinersohn, do. Rs. 14,30 . . .			30	26
R. Valentin, do.			30	
D. Beiträge von inzwischen Verstorbenen.				
לזכר עולם יהיו הצדיקים.				
Herz Cahn, Mainz			30	
R. S. Feilchenfeld, Glogau			20	
A. Hirsch, Halberstadt, (vgl. Effectenconto) . .				
Commerzienrath Louis Jaffe, Posen	300			
Rabbinatsassessor I. Lange, Halberstadt . . .			30	
Herm. Levy, Hannover			20	
Haim. Marcus, Posen, (vgl. Stipendienfond) . .			20	
B. Strauss, Berlin			75	
E. Spenden.				
Isaac Bürgers Erben, Siegburg b. Cöln . . .	50			
Simon Blum, Samter	20			
Rabb. Dr. Ehrmann, Trier, bei seiner Hochzeit mit Frl. Estella Roos	50			
Levy Jacob, Posen	10			
Ww. K. J. Katz, Schlüchtern	5			
S. Katzenstein, Rothenburg	10			
Siegm. Kauders, Wien, fl. 5 ö. W. = ...	8	65		
Frau Rebecca Koplenczky, Kowno	50			
M. Krohn, Berlin, 2 mal 15 M.	30			
Seelig Levy, Kempen	15			
Löwenfeld, Posen	18			
Szimche Lurie, Minsk	10			
S. Mosbacher, Mosbach	54			
N. N.	15			
N. N., Spende eines Freundes	5			
Von einem Freunde in London L. 1 = ...	20	40		
N. N.	50			
Uebertrag	2672	25	29986	41

	Zum Fonds M.	₰	Jahres-Beiträge M.	₰
Transport	2672	25	29986	41
Nathan Marcus Oppenheim, Frankfurt a/M. . .	50			
A. M. Schwarzschild, do. . . .	25			
S. Simon, Guben	10			
Levy Strauss, Tauberbischofsheim	8	65		
H. Ury, Berlin	20			
Bezirksrabb. Dr. Wormser, Weilburg	5			
F. Stipendien-Fond.				
A. H. Heymann, Berlin, am Begräbnisstage seiner Frau	300			
Aron Hildesheimer, Halberstadt	300			
Dr. Hildesheimer & Gustav Hirsch bei Verheirathung des Herrn Dr. Hirsch Hildesheimer mit Frl. Rosa Hirsch	500			
Levy Hildesheimer, Odessa am 60. Geburtstage seines Vaters	300			
Schenkung Heimann Marcus ז"ל, Posen . . .	750			
Samuel Rabbinowitz, Berlin. Zum Andenken an seine Frau	100			
G. Stipendien-Conto.				
Herz Berliner, Schneidemühl, am Jahrzeitstage seines Ahn Jesajas Berlin	30			
Jacob Israel, Berlin	300			
Wwe. J. Levy am Jahrzeitstage des M. Levy ז"ל	300			
Seligmann Mosbacher, Mosbach	70			
Kreisrabb. Dr. Strauss, Rothenburg (Hessen) .	10			
Interessen aus dem Stipendien-Fond	1260	40		
do. aus Legaten	238	88		
H. Effecten-Conto.				
Simon David 4% Prioritätsoblig. Niederschl.-Märk. Eisenb. per 300 Mark.				
Aron Hirsch ז"ל 100 Thlr. 5% Centralbodenkredit. Pfdbr. Litt. E. No. 733.				
I. Bibliothek.				
Für verkaufte Doubletten	123	50		
K. Extraordinarium				
in 12 Posten	986	25		
Uebertrag	8359	93	29986	41

Spenden für die Bibliothek.

Die bereits nach dem Berichte des Vorjahres im Beginne gewesene Herstellung von Specialkatalogen für die verschiedenen Literaturgebiete, soweit sie in der nicht-hebräischen Abtheilung der Bibliothek vertreten sind, ist zu Ende geführt worden. Die hierdurch geschaffene Erleichterung in der erspriesslicheren Benutzung der vorhandenen Mittel bedarf keiner weiteren Erörterung.

Zugleich hat die Katalogisirung der hebräischen Abtheilung nach dem musterhaft angelegten Katalog des sel. Benjacob, betitelt אוצר הספרים (Wilna 1880) begonnen und wird s. G. w. im nächsten Jahre zu Ende geführt werden.

Schon jetzt aber hat eine Aufnahme des gegenwärtigen Bestandes vorgenommen werden können. Dieselbe hat ergeben, dass die Bibliothek des Seminars besitzt

1. in der hebräischen Abtheilung:				
a) in Folio	962	Bände		
b) in Quart	480	„		
c) in Octav	618	„	2060	Bände.
2. in der nicht hebräischen Abtheilung:				
a) in Folio	50	Bände		
b) in Quart	240	„		
c) in Octav	800	„	1090	„
		zusammen	3150	Bände.

Hierunter sind die in grosser Anzahl vorhandenen Einzelschriften, Monographien, Programme, Statuten, Predigten, Brochüren der verschiedensten Tendenz nicht miteinbegriffen.

Zur Vergrösserung der Bibliothek haben die nachstehend verzeichneten Freunde, denen der ergebenste Dank abgestattet wird, beigetragen:
Alliance israelite universelle in Paris, s. oben im Berichte des Curatoriums, S. 3.

Herr Professor Dr. Barth: Ein Convolut von Einzelschriften.
„ Dr. Berliner: 10 diverse Werke.
„ S. Buber in Lemberg: die von ihm edirte Pesikta R. Tobia's.
Curatorium des jüdisch-theol. Seminars zu Breslau: Jahresbericht pro 1879.
Herr Dr. J. Derenbourg in Paris: Opuscules et traités d'ibn Djannah.
„ M. S. Ehrlich in Copenhagen: ס׳ המדות von Wessely und Manasse b. Israel, de termino vitae.
„ Israel Goldschmidt, in Gelnhausen, Collection von mehr als 60 Bänden, darunter mehrere bedeutende Responsen-Werke, aus dem Nachlasse seines Schwiegervaters, des sel. Rabbiners Hirsch Kunreuther in Gelnhausen.
„ Frederik Israel: Eine alte Schrift (Nürnberg 1614).
„ Dr. Jellinek in Wien, dessen Predigt: „Der Abfall vom Judenthum".
„ Dr. L. Heilbut in Frankfurt a/M.: Jüdische Presse pro 1879.
„ A. Hildesheimer in Halberstadt: Lessing-Mendelsohn-Gedenkbuch.
Landes-Rabbinerschule in Pest: Jahresbericht pro 1879.

Herr M. G. Levy: Diverse Zeitschriften.
" Abr. Lissmann Sohn in Gelnhausen, 1 Jore Deah aus der Bibliothek seines sel. Vaters (vgl. ausserdem oben S. 3).
" L. & H. Lorsch in Frankfurt a.M. 12 diverse talmudische Werke.
" Sir Moses Montefiore: יהודית ספר כולל מסע לשרתי יהודית מונטיפיורי זלה״ה
" Dr. S. Meyer: Diverse Einzelschriften.
" Rabb. Dr. Münz in Kempen, dessen Reden.
" L. P. Prins in Amsterdam: die Schrift des Dr. Dünner über die Tosefta.
" Dr. Rawitzki in Czarnikau, dessen Abhandlung (in Virchow's Archiv) „Ueber die Lehre vom Kaiserschnitt im Talmud".
" Wwe. & Gebrüder Romm in Wilna: 8 Werke aus ihrer Officin (wgl. oben S. 3).
" Dr. Salvendi in Dürkheim: Libanon, Jahrgang 5633.
" Dr. Salfeld in Dessau, seine Schrift: „Das Hohelied Salomoni's" und Bondi אור אסתר.
" B. Strauss ז״ל: בכורי האביב und יסוד האוהל von A. Bick.
" J. Weinberg in Nottingham: 3 Ex. vom 3. 4. und 5. Buche Moses mit Commentar vom Rabbiner Hirsch, zur Completirung der früher geschenkten Exemplare.

A. Einnahmen.

			Mk.	Pf.
1) Jahres-Beiträge			29986	41
2) Allgemeine Spenden			539	70
3) Stipendien-Spenden incl. Interessen des Stipendien-Fonds			2209	28
4) Extraordinarium			986	25
5) Spenden für den Fond	Mk. 2251	20		
hierzu Erlös s. Z. in natura geschenkter verlooster Mk. 600 Rhein.-Obligation .	„ 607	50	2858	70
6) Spenden für die Bibliothek			123	50
7) Zinsen der Effecten und disponiblen Gelder			1882	15
8) Miethsertrag des Grundstückes	Mk. 8613	50		
ab Zinsen für Hypotheken	„ 4650	—	3963	50
			42549	49

B. Ausgaben.

1) Gehälter	Mk. 14934	—				
2) Bibliothek	„ 653	85				
3) Stipendien	„ 1830	—				
4) Zinsen an den Stipenden-Fond	„ 1260	40				
5) Extraordinarium	„ 1020	—				
6) Reparaturen, Steuern u. Unkosten	4643	30	Mk. 24341	55		

C. Abschreibungen.

Immobilien ½%	Mk. 1171	63				
Inventarien 10%	„ 160	38	Mk. 1332	01	25673	56
					16875	93

Stand am 1. September 1879.

1) Effecten und Baar	Mk. 50669	10		
2) Einzahlung auf das Haus	„ 108326	15		
3) Inventarien-Conto	„ 1603	80		
	Mk. 160599	05		
ab Guthaben des Stipendien-Fonds	„ 25208	50	Mk. 135390	55
Ueberschuss aus 1879/80 . . .			„ 16875	93
Bestand am 1. September 1880 .			Mk. 152266	48

Bilanz

am 1. September 1880.

1) Haus-Conto	Mk. 234326 15	
ab Abschreibung	„ 1171 63	
	Mk. 233154 52	
ab Hypotheken	„ 108000 —	Mk. 125154 52
2) Inventarien	„ 1603 80	
ab Abschreibung	„ 160 38	„ 1443 42
3) Effecten (pupillenmässige		„ 23367 57
ausser folgenden in Natura geschenkten:		
Mk. 300 $3\frac{1}{2}$ % Preuss. Staatsschuldschein.		
„ 1800 4 % Stuhlweissenburg-Raab-Grazer-Loose.		
2 Stück Oldenburger Thlr. 40 Loose.		
Rubel 150 Polnischer Schatzschein.		
1 Stck. Bukarester Frcs. 20 Loos.		
Frcs. 500 Livorneser Priorität.		
„ 100 5 % Französische Anleihe.		
Fl. 200 $4\frac{1}{5}$ % Oesterr. Silberrente.		
Mk. 1600 4 % Baierische Anleihe von 1875.		
1 Stück Neufchâteler Frcs. 10 Loos.		
1 „ Pappenheimer fl. 7 Loos.		
Mk. 300 Niederschl.-Märk.-Eisenb.-Oblig.		
„ 300 5 % Preuss.-Central-Bodencred.-Pfandb.		
4) Baarbestand		„ 29759 47
		Mk. 179724 98
ab dem Stipendien-Fond gehörige	Mk. 25208 50	
hierzu diesjährige Einnahmen . .	„ 2250 —	„ 27458 50
		Mk. 152266 48

Obige Rechnung ist von der Revisions-Commission genau revidirt und richtig befunden worden.

BERLIN, am 10. Marcheschwan 5641. / 15. October 1880.

Das Curatorium.

Dr. J. Hildesheimer, Vorsitzender. **Dr. S. Auerbach. Dr. S. Cohn. A. H. Heymann. G. Hirsch. S. Lewisohn. Dr. Löb. E. Schwarzschild.**

פירוש המשניות להרמב"ם

על

מסכת מכות.

Unter den kostbaren Erwerbungen hebräischer und arabisch-hebräischer Handschriften, welche die hiesige Königliche Bibliothek in den letzten drei Jahren gemacht hat, gehört die des arabischen Originals des Mischna-Commentar's von Maimonides zu den werthvollsten. Die hebräische Uebersetzung dieses um seines Autors willen hochgeschätzten Commentar's erweckt, wie sie den Talmudausgaben beigedruckt ist, bekanntlich wegen ihrer zahllosen Fehler auf Schritt und Tritt Anstösse und Bedenken; weniger bekannt ist es vielleicht, dass die ältesten Ausgaben dieser Uebersetzung die meisten dieser Fehler schon enthalten. Eine Herstellung des corrupten Uebersetzungstextes nach dem arabischen Original ist schon längst sehnlicher Wunsch aller Talmudkenner und für einzelne Stellen haben auch Neubauer und B. Goldberg bereits Berichtigungen nach den Oxforder und Pariser Handschriften geliefert [1]). Schon unmittelbar nach dem Ankauf ward von mehreren Seiten der Wunsch nach einer Probepublication laut, und ich ergriff daher gerne jetzt die durch die Programmausgabe gebotene Gelegenheit einen ganzen Tractat im arabischen Original und mit der hiernach berichtigten hebräischen Uebersetzung herauszugeben. Für die Wahl des Tractats war der durch die Gelegenheit eng bemessene Raum bestimmend.

Für den arabischen Text konnte ich 2 hiesige Handschriften benutzen: Ms. Or. Qu. No. 568 [2]) u. No. 569, von denen die erstere, ausserordentlich sorgfältig geschriebene, 18 Jahre nach dem Tode Maimonides' copirt wurde; gleichwohl bot die zweite bedeutend jüngere Handschrift ziemlich oft die besseren Lesarten. Varianten gebe ich nur da an, wo beide Handschriften fehlerhaft sind und wo die richtige Lesart nicht aus dem Sinn und der hebr. Version sich unzweifelhaft ergibt.

Für den hebräischen Text verglich ich die hebr. Handschrift Ms. Or. Fol. No. 567, sowie die Druckausgaben Ven. 1546, Mantua 1561 und Riva di Trente 1541; aber sie boten wenig Verbesserungen gegenüber den neueren Ausgaben. Die von mir nach dem Original angebrachten Berichtigungen, habe ich durch eckige Klammern ([ ]) gekennzeichnet und die herkömmliche Lesart in die Anmerkung verwiesen, die zur Unterscheidung von den arab.

---

[1]) Vgl. Steinschneider, die hebr. Handschriften der Kgl. Bibl. S. 66.

[2]) Dass diese Handschrift auch den Tractat Makkoth enthält, ist bei Steinschneider, a. a. O. S. 67 zu ergänzen.

MAIMONIDES COMMENTAR

ZUM

TRACTAT MAKKOTH

IM

ARABISCHEN URTEXT und VERBESSERTER HEBRÄISCHER ÜBERSETZUNG

HERAUSGEGEBEN VON

Prof. Dr. J. BARTH.

BERLIN.

Druck von H. Itzkowski, Gr. Hamburgerstr. 18/19.

מסכת מכות

פרק א'.

כיצד העדים נעשים זוממים מעידים אנו את איש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרין יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים: מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרין יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים: מעידים אנו את איש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובה והלא בין היום בין למחר סופו ליתן לה כתובה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו אם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה:

אלו שמנו העדים חללים לפי שהם מעידים על זה שהוא חלל היינו פוסלים זרעם והתורה אמרה ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו לו ולא לזרעו וכן אין חייבין עדים זוממים גלות שנאמר הוא ינוס וגומר ולא זוממים אבל הם חייבין מלקות שנאמר והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע ולמדנו מפי השמועה בפירוש פסוק זה שיש בזה רמז כי כשיעידו עדים והרשיעו צדיק והצדיקו רשע [ואח"כ העידו אחרים בהפך זה] [1] והצדיקו צדיק והרשיעו רשע שמלקין את הרשע שהרשיעו את הצדיק והוא שנאמר אם בן הכות הרשע יהיה אותו דבר שהרשיעו בו איזה דבר שיהיה ואזהרה שלהם מה שנאמר לא תענה ברעך עד שקר ולפיכך מלקין אותן וכך פירש הש"ס:

לן געלנא אלשהוד חללים לשהאדתהם עלי ד֗לך אנה חלל לוג֗בa אן יִפָּסל זרעם ואללה יקול ועשיתם לו *כאשר זמם לעשות לאחיו לוb ולא לזרעו וכד֗לך איצ֗א לא ילזם עדים זוממין גלות לקול אללה הוא ינוס הואc ולא זוממין ואנמא ילזמהםd מלקות לקו' והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע וג֗א אלנקל אן פי ד֗לך אשארה֒ אנה אד֗א שהד שהוד והרשיעו צדיק והצדיקו רשע ת֗ם שהד אֿכרון בצ֗ד֗ ד֗לך והצדיקו צדיק והרשיעו רשע פיצ֗רב אלרשע אלד֗י הרשיע הצדיק והוא קו' אם בן הכות הרשע כאן ד֗לך אלאמר אלד֗י הרשיעו בו א֞ שי כאן ואזהרה שלהם קו' לא תענה ברעך עד שקר ולד֗לך יצ֗רבון מלקות וכד֗א באן פי אלתלמוד.

---

[1]) ז"ל המעתיק: „ואח"כ באו עדים אחרים" לפי שבכתב יד שלפניו היה כתוב „בעד" במקום „בצ֗ד".

a) B וג֗ב. b) Fehlt in A u. B. c) Fehlt in A u. Hb. d) A ילזמה, B לזמה, Hb richtig הם חייבים.

Textvarianten hebräisch geschrieben sind. Meinem Zwecke gemäss beschränkte ich mich in diesen auf die zur Begründung der Textberichtigungen bestimmten Bemerkungen und habe nur hier und da durch eine kurze Bemerkung auf eine innere Schwierigkeit der Erklärung andeutend hingewiesen. Ausser den üblichen Abbreviaturen findet sich בהע״א = בהעתקה איתא und הע׳תי = העתקה. — Im arabischen Text habe ich die Schreibung der Handschriften גא f. גאׄ, שי f. שיׄ u. s. w. beibehalten, dagegen in גאׄת u. s. w. ein Hamza eingefügt; auch die vulgären Formen wie אֹכרין als Nominativ u. s. w., לא יקטלוא für classisches לא יקטלון, wurden, da sie gut bezeugt sind, beibehalten.

Der beigefügte Mischnah-Text der arabischen Handschriften zeigt nicht wenige Abweichungen von dem unserer Talmud- und Mischna-Ausgaben, und berührt sich oft mit dem Mischna-Text des T. Jeruschalmi. Nur da, wo beide Handschriften die abweichende Lesart enthielten oder diese durch den Commentar selbst belegt war, nahm ich sie auf, sonst liess ich die herkömmliche Lesart stehen. Besondere Varianten für die Mischna zu geben, lag ausser dem Zweck dieser Publikation.

Eine vollständige Herausgabe der nach dem Original berichtigten Uebersetzung des Commentars kann bei dem allgemein anerkannten Bedürfniss nur eine Frage der Zeit sein. Wenn diesem Specimen der Nachweis gelungen ist, dass der arg verwahrloste Text der Uebersetzung (von der übrigens eine ziemliche Anzahl Fehler auf den Uebersetzer selbst zurückgeht) vollständig befriedigend wiederherzustellen ist und wenn sie zu einer baldigen Verwerthung der kostbaren Handschriftenschätze der Kgl. Bibliothek nach dieser Seite hin den Anlass gibt, so hat es seinen Zweck erfüllt. — Dass der Besitzer der Druckerei, Herr H. Itzkowski, der selbst des Inhalts sehr kundig ist, mir die Correcturen sehr vereinfacht hat, sei schliesslich dankend hervorgehoben.

הדבר שהעידו עליו[1] היא עדות מוכחשת ונדחו דבריהם של אלו [ואלו][2] וכאלו אין שם עדות כל עקר: ואמרו ונהרגו על פיהם ר"ל שיהרגו העדים על פי אלו שהזימום[3] ואע"פ שהם תרי ותרי לפי שהעדות על עצמם של עדים ולא באו להעיד על עצמה של עדות לא לקיימה ולא לבטלה לפי שהם אומרים אנו אין אנו יודעים אם זה הרג כמו שאתם חושבים[4] או שלא הרג ואין עלינו לדעת עדותם אבל מה שאנו מעידים שאתם הייתם במקום פלוני ביום פלוני לפיכך שומעין דבריהם ויהרגו העדים:

כאלפוהם פי אלשי אלדי שהדוא פיה פהי עדות מוכחשת וידפע כלאם הולא והולא וכאן מא תם שהאדה אצלא: וקו' ונהרגין על פיהן יעני יהרגו העדים על פי אלו שהזימום ועלי אנהם תרי ותרי לכון אלשהאדה עלי נפס אלשהוד ולם[a] יעתרצוא לנפס אלשהאדה לא לאתבאתהא ולא לאבטאלהא לאנהם יקולון נחן לא[b] נעלם הל הדא קתל כמא זעמתם או לם יקתל ולא ילזמנא תחציל שהאדתכם[c] לכן אלדי נשהד בה אנכם כנתם פי אלכלד אלפלאני פי אליום אלפלאני ולדלך יקבל קולהם ויהרגו העדים.

באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפילו מאה כלם יהרגו ר' יהודה אומר אסטסים[5] היא זו אינה נהרגת אלא כת הראשונה בלבד:

פירוש זה המאמר כי כשיעידו העדים שראובן הרג את שמעון אחר כן בא קהת וחושים והזימו אותם עדים ואחר כך באו עדים אחרים והעידו אותו העדות בעצמו שהעידו העדים הראשונים והוא שראובן הרג את שמעון והזימו גם כן קהת וחושים לאותם העדים השניים וכן השלישיים ורביעיים ואפילו באו אלף כתות זו אחר זו ויעידו כולם עדות אחת ושני עדים עומדין ומזימין את כולם [כולם][6] יהרגו על פי שנים האלו: ורבי יהודה אומר כאילו הוא תמה מזה אסטיסית היא זו גזור מן אסטים והוא צבע שצובעים בו כעין תכלת ונקרא בערבי ניל"ג פירוש זה אמר כאילו עדות אלה המזימין יורה של צבעים כל מה שנגע בה יצטבע כמו שזה אומר שכל מי שיעיד אותו עדות יהרג ואין נהרגין אלא כת ראשונה בלבד ואין שומעין מאותן שבאין אחר כן. ואין הלכה כרבי יהודה לפי שאילו נתבררה עדות העדים השניי'

מעני הדא אלקול אנה אדא שהד שהוד אן ראובן הרג שמעון תם גא קהת וחושים והזימו אולאיך אלשהוד תם גאוא שהוד אכרין ושהדוא בתלך אלשהאדה בעינהא אלתי שהד בהא אלשהוד אלאול והי אן ראובן הרג שמעון והזימו איצא קהת וחושים להולא אלשהוד אלתאני וכדלך תאלת ורואבע ולו גאת אלף כת ואחדה בעד ואחדה תשהד כלהא בשהאדה ואחדה ושני עדים עומדין ומזימין את כולם כולם יהרגו על פי השנים האלו וקאל ר' יהודה מתעגבא מן דלך אסטסים הי זו מאכוד מן אסטיס[d] והו אלנילג מעני דלך אנה קאל כאן שהאדה הולא אלמזימין קדר צבאג כל מא[e] אנצבג בהא תלוות כמא תקול אן כל מן ישהד תלך אלשהאדה יקתל אינה

---

1) הוספתי מכ"י הער'. 2) חסר בהעתקה. 3) בהע"א „שהזימו". 4) היה לו להעתיק „אומרים". 5) בכ"י A „אסתאסים" וכן לקמן. 6) חסר בהעת'.

a) B ולא. b) B מא. c) A שהאדתהם, ebenso Hb. עדותם, nach dem Vorhergehenden und Folgenden unpassend. d) B אסטם. e) B מן.

מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב לחבירו אלף זוז על מנת ליתנן מיכאן ועד שלשים יום והוא אומר מיכאן ועד עשר שנים אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויהא אלף זוז בידו בין נותנן מיכאן ועד שלשים יום ובין נותנן מיכאן ועד עשר שנים: מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב לחבירו מאתים זוז נמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי ר' מאיר וחכ"א כל המשלם אינו לוקה:

מאמרם[1] כל המשלם אינו לוקה ולא אמרו כל הלוקה אינו משלם יתבאר לך העקר הקבועה אצלנו כי כשיעשה אדם חטא שהוא חייב עליו מלקות מצד אחד ותשלום ממון מצד אחר משלם ואינו לוקה וזה בעדים זוממין והחובל בחבירו בלבד כמו שנתבאר בכתובות והלכה כחכמים:

מן קו' כל המשלם אינו לוקה ולם יקולוא כל הלוקה אינו משלם יבַין לך אלאצל אלמאצַל ענדנא אַן אדא עמל אלאנסאן דנבא ילזמה פיה מלקות מן גהה וזַן מאל מן גהה אכ֗רי משלם ואינו לוקה והדא פי עדים זוממין וחובל בחבירו פקט עלי מא תביין פי כתובות והלכה כחכמים.

מעידים אנו את איש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים נמצאו זוממין לוקין שמונים משום לא תענה ברעך עד שקר ומשום ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אין לוקין אלא ארבעים: משלשין בממון ואין משלשין במכות כיצד העידוהו שהוא חייב לחבירו מאתים זוז נמצאו זוממין משלשין ביניהן העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים נמצאו זוממין כל אחד ואחד לוקה ארבעים:

משלשין שיחשבו בתשלומי אותו הממון כפי מנינם ואמרה תורה במחוייבי מיתה אשר הוא רשע למות ונאמר במחוייבי מלקות אם בן הכות הרשע הנה כי כמו שיהרג כל אחד מהן כמו כן לוקה המלקות השלם: ואין הלכה כרבי מאיר:

משלשין אַן יתחאצצוא פי דפע ד֗לך אלמאל עלי חסב עדדהם וקאל אללה פי מחוייב מיתה אשר הוא רשע למות וקאל פי מחוייב מלקות אם בן הכות הרשע פכמא יקתַל כל ואחד מנהם כד֗אך יצ֗רַב אלצ֗רב אלכאמל ואין הלכה כר' מאיר.

אין העדים נעשים זוממין עד שיזימו את עצמן כיצד אמרו מעידים אנו את איש פלו' שהרג את הנפש אמרו להן היאך אתם מעידים שהרי הנהרג או ההורג היה עמנו אותו היום במקום פלוני אין אלו זוממין אבל אם אמרו להן היאך אתם מעידים שהרי אתם הייתם עמנו באותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהם:

אמרה תורה והנה עד שקר העד ולא נאמר עדות שקר עד שתהיה העדות על עצם העדים לא על הדבר שהעידו עליו [אבל אם היא על

קאל והנה עד שקר ולם יקל עדות שקר חתי תכון אלשהאדה עלי נפס אלשהוד לא עלי אלשי אלדי שהדוא פיה אַמא אַן

---

[1]) בהע"א „ומשלם" אבל ליתא בכ"י הערביים.

לעוברי עבירה ודברי רבי עקיבא ור' שמעון קיימין ואין עליהם חולק ואולם כל אחד מהם ענין ברור: וזה שאמרנו עד שיזומו כולם ובלבד שיעיד כל אחד מהם בתוך כדי דבור חבירו ויהיה הכל עדות אחת וכאלו כולם העידו עדות בבת אחת:

אנציאפה לעוברי עבירה וכלאם ר' עקיבה ור' שמעון צחיח ולים עליהמא אכתלאף ואנמא כל ואחד וגה וגהא צחיחא: והדא אלדי קלנא עד שיזומו כולן בשרט אן ישהד כל ואחד מנהם בתוך כדי דבור חבירו פתכון כלהא עדות אחת וכאן הכל העידו בבת אחת.

מה השנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אף השלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותם בטלה מניין אפילו מאה ת"ל עדים אמר ר' יוסי במה דברים אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיים העדות בשאר ר' אומר אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בזמן שהתרו בהן אבל בזמן שלא התרו בהן מה יעשו שני אחים שראו כאחת שהרג זה את הנפש:

ענין דברי רבי כי כשיבא קרוב ולא בא להעיד על האיש ההוא אבל בא לראות מה שיעשה ולא ידע אם יש שם קרוב וראה מה שראה [או לא][1] תתקיים העדות בשנים כשרים מכלל הרואים ולא נשגיח לנשארים. והלכה כרבי:

מעני קול רבי אנה אדא גא קרוב ולם יגי לישהד עלי דלך אלשכץ ואנמא גא לירי פעלה ולם יעלם הל תם קרוב לו ירי מא ראה הו או לא פאנה תתקיים העדות בשנים כשרים מן גמלה אלמשאהדין ולא נבאלי ען אלבקייה והלכה כרבי.

היו שנים רואין אותו מחלון זו ושנים רואין אותו מחלון זו ואחד מתרה בו באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי עדיות לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה ר' יוסי אומר לעולם אינו נהרג עד שיהיו פי שני עדיו מתרין בו שנאמר על פי שנים עדים ד"א על פי שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן:

זה שהתרה בו כשראה העדים יצטרף עמהם ואם לא ראה אותם לא יצטרף ולפיכך כשיהיה זה המתרה רואה שני העדים שבחלון זה ושני העדים שבחלון אחר וכמו כן הם כולם רואים את המתרה הרי זה מצטרפין ויחזור הכל עדות אחת. ואין הלכה כרבי יוסי: ואמרו שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן הוא דבר ברור וראוי לסמוך עליה:

הדא אלדי התרה בו אדא ראי אלעדים פהו ינצאף אליהם ואן לם ירהם פלא ינצאף פלדלך אדא כאן הדא אלמתרה רואה שני העדים שבחלון זה ושני עדים[a] שבחלון האחר וכדלך הם כלהם רואין את המתרה הרי זה מצרפין ויציר אלכל עדות אחת. ואין הלכה כר' יוסי: וקו' שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן הו קול צחיח מעוול עליה.

מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו[2] בית דין אין סותרין את דינו. כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דינו של פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג:

[מי שברח מחו"ל לא"י סותרין את דינו][3].

מן הרב מהוצה לארץ לארץ סותרין את דינו.

---

[1]) הוספתי ע"פ כ"י הער'. [2]) חסר בכ' כ"י; אבל עיין קושית הגמרא. [3]) גם זה חסר בהעתקה.

a) So beide Codd.

ולא ימצא להם מוימין היה נהרג ראובן עם העדים הראשונים שהוזמו וגם כן אלו באו עדים ויזמו קהת וחושים יהרג ראובן וקהת וחושים וינצלו העדים הראשונים ועל זה תקיש:

נהרגת אלא כת ראשונה בלבד ולא יסמע ממן גא בעד דלך ואין הלכה כר׳ יהודה לאנה לו צחת שהאדה אלשהוד אלתואני ולא יוגד להם מזמין לקתל ראובן מע אלשהוד אלאוול אלדין הוזמו וכדלך אדא גא שהוד יזימו קהת וחושים וראובן ויכלץ אלשהוד אלאוול ועלי הדא פקס.

אין העדים הזוממין נהרגין עד שיגמר הדין שהרי הצדוקים אומרים עד שיהרג שנאמר נפש תחת נפש אמרו להן חכמים והלא כבר נאמר ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים אם כן למה נאמר נפש תחת נפש יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו תלמוד לומר נפש תחת נפש הא אינן נהרגין עד שיגמר הדין:

כשנהרג אותו שהעידו עליו ואחר מותו הוזמו העדים לא יהרגו כמו שנאמר כאשר זמם לעשות לאחיו ועדיין אחיו קיים [אבל יש כח ביד הדיינים בכל זה במה שהסכימו עליו] [1]:

אדא קתל אלמשהוד עליה ובעד מותה הוזמו עדיו לא יקתלוא[a] לקול אללה כאשר זמם לעשות לאחיו והרי אחיו קיים לכן אלחכאם ישתדון פי גמיע[b] דלך במא יגמעון עליה.

על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה אלא להקיש שלשה לשנים מה שלשה מוזמין את השנים אף השנים מוזמין את השלשה מניין אפילו מאה ת״ל עדים ר׳ שמעון אומר מה שנים אינן נהרגין עד שיהוא שניהם זוממין אף השלשה אינן נהרגין עד שיהוא שלשתם זוממין מנין אפילו מאה ת״ל עדים ר׳ עקיבה אומר לא בא השלישי אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו אם כך ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה:

דברי רבי עקיבא פירושו כי העדות היתה[2] מתקיימת בשנים וכשנלוה אליהם שלישי יהרג עמהם אם הוזמו שלשתן ואילו הוזם הוא לבדו לא יהרג ולא נתחייב מיתה אלא על שנצטרף

קו׳ ר׳ עקיבה מענאה אן אלשהאדה כאנת תתבת באתנין פלמא אנצאף אליהם תאלת יקתל מעהם אם הוזמו שלשתם ולו הוזם וחדה לם יקתל פלם יוגב עליה אלקתל אלא

---

[1]) כמה שבושים נפלו כאן בהעתקה וז״ל „אבל החכמים מעידים שהרי הסכימו עליו" כי במקום „החכמים" (בער׳ אלחכאם) צ״ל „הדיינים", ובמקום הער׳ „ישתדון" ט״ס היתה בכ״י המעתיק „ישהדון" (= מעידים), ומלת „הסכימו" נהפכה בטעות „להסמיכו"; וכחנם נלאה רי״ב זצ״ל להשיב הדברים על אופנם: ועדיין לא נתבררו דברי רבינו כל צרכן ואולי כוון למה שכתב בי״הח בהלכות רוצח ושמירת נפש פרק ד׳ הל׳ ח׳ ע״פ הגמרא פרק הנשרפין (דף פ״א ע״ב) „ההורג נפשות וכו׳ כל אלו הרצחנים כונסין אותן לכיפה" וגם מתני׳ דילן בהורג נפש איירי. [2]) חסר בכ״י העברי.

a) So die Codd. (B ohne א). b) Fehlt in B.

ר׳ אומר אינו גולה וחכמים אומר׳ גולה מן העץ המתבקע ר׳ אומר גולה חכמים אומרים אינו גולה:

המעגל במעגלה היא אבן חלקה שהבנאין אצלינו מחליקין וממששין בו השטחים עד שמכחיקין: ואמרו כל שדרך ירידתו ואפילו ירידה שהיא לצורך עליה כמו שנאמר ויפל [עליו] וימות: ורבי אומר שזה שנאמר ונשל הברזל מן העץ ר״ל מן העץ המתבקע וחכמים אומרים מעצו: ופי׳ קנתו[1] העץ שאוחזין ביד. [והלכה כחכמים] [2]:

מעגל במעגלה ימלס באלממלסה והי חגר יתכ׳והא אלבנאין[a] ענדנא ידלסון בהא אלסטוח[b] אלי אן תברק ותלמע: וקו׳ כל שדרך ירידתו ולו ירידה שהיא לצורך עלייה ודליל דלך קו׳ ויפל עליו וימת ור׳ יקול אן קו׳ ונשל הברזל מן העץ מן העץ המתבקע ואלחכמים יקולון מעצו. ושרח קנתו נצאבה והל׳ כחכמים.

הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי זה גולה ר׳ אליעזר בן יעקב אומר אם משיצאת האבן מידו הוציא חלה את ראשו וקבלה הרי זה פטור זרק את האבן לתוך חצרו והרג אם יש רשות לניזק להיכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה שנא׳ ואשר יבוא את רעהו ביער מה היער רשות לניזק ולמזיק להכנס לשם אף כל רשות לניזק ולמזיק להכנס לשם יצאת חצר בעל הבית שאין רשות לניזק להכנס לשם אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות אף כל רשות יצא האב המכה את בנו והרב הרודה בתלמידו ושלוח בית דין:

יעלה על הדעת שזה קרוב למזיד לפי שזורק לרשות הרבים ולא יגלה לפיכך הודיענו שהוא גולה וכלבד שזורק למקום שאין דרך בני אדם לשבת שם באותה שעה אלא על דרך זרות במקרה ולפיכך לא נחשבהו כמזיד וגולה: ור׳ אליעזר בן יעקב מביא ראיה ממה שנאמר ומצא את רעהו פרט לממציא את עצמו. והלכה כרבי אליעזר בן יעקב וכאבא שאול:

כאן יקום בבאלנא אנה קרוב למזיד לרמיה לרשות הרבים ולא יגלה פאעלמנא אנה גולה ובשרט אן ירמי למוצע ליס מן שאן אלנאס אלגלוס פיה פי דלך אלוקת אלא פי אלשאד ולדלך לא נחסבה כמזיד וגולה: ור׳ אליעזר בן יעקב יסתדל מן קו׳ תע׳ ומצא את רעהו פרט לממציא עצמו. והל׳ כרבי אליעזר בן יעקב וכאבא שאול.

האב גולה על ידי הבן והבן גולה על ידי האב הכל גולין על ידי ישראל וישראל גולין על ידיהן חוץ מגר תושב גר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב: הסומא אינו גולה דברי רבי יהודה ר׳ מאיר אומר גולה השונא אינו גולה רבי יוסי בר׳ יהודה אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד רבי שמעון אומר יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה זה הכלל כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה ושלא לדעת הרג הרי זה גולה:

כשהאב מכה את הבן שלא ללמדנו תורה ולא מדה טובה ולא מלאכה שיתפרנס בה והרגו הוא גולה ואם הכהו על דבר מאלה

אדא צרב אלאב ללולד עלי גיר תעלם עלם ולא כלק ולא צנאעה ינעאש מנהא וקתלה חיניד יגלה ואן צרבה עלי שי מן הדה

[1]) בהע״א קתו. [2]) נשמט מהעת׳.

a) B אלבנאיון. b) A אלצרוח, Hb השטחים.

סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חבלנית ר' אלעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה ר' טרפון ור' עקיבה אומרים אלו היינו בסנהדרין לא נהרג בה אדם לעולם ר' שמעון בן גמליאל אומר אף הן מרבין שופכי דמים בישראל:

כבר בארנו בפרק ראשון ממסכת סנהדרין כי הסמיכה בארץ ישראל [ואם נסמכו הסנהדרין בא"י] [1] יש להם רשות לדון בארץ ובחוצה לארץ דיני קנסות ודיני נפשות אבל אין דנין דיני נפשות בחוצה לארץ אלא בזמן שדנין דיני נפשות בארץ ישראל [ואין דנין דיני נפשות בארץ ישראל כ"ש בחו"ל] [2] אלא בזמן שב"ד הגדול בלשכת הגזית כמו שנאמר לבלתי שמוע אל הכהן או אל השופט בזמן שיש כהן מקריב על גבי המזבח יש דיני נפשות ובלבד שיהו הסנהדרין בלשכת הגזית כלומר במקדש ממש: וזה שזכר ממיעוט המיתה ראוי שיכוונו הסנהדרין זה בהתבוננות ומתון בדינין ואם אינן יכולין ונתקיימה העדות על מי שחייב מיתה יש להם להמית אפי' אלף איש [יום אחר יום] [3] כשיזדמן זה שיהיה ראוי על פי התורה:

קד ביינא פי אול סנהדרין אן אלסמיכה אנמא תכון בארץ ישראל פאדא קֻדמוא אלסנהדרין פי ארץ ישראל פלהם אן יחכמוא בארץ ובחוצה לארץ דיני קנסות ודיני נפשות לכן לא תחכם דיני נפשות בחוצה לארץ אלא פי וקת תחכֻם דיני נפשות בארץ[a] ישראל *ולא תחכם דיני נפשות בארץ ישראל[b] נאהיך פי [c] גירהא אלא בזמן שבית דין הגדול בלשכת הגזית לקולי תעי לבלתי שמוע אל הכהן או אל השופט בזמן שיש כהן מקריב ،על גבי המזבח יש דיני נפשות ובשרט כון אלסנהדרין פי לשכת הגזית אעני פי אלמקדש כאצה: והדא אלדי דכר מן תקליל אלקתל ינבגי[d] אן יעתמד אלסנהדרין הדא באלתתבת ואלתואני פי אלאחכאם פאן לם ימכנהם ואסתקלת אלשהאדה עלי מן אסתחק אלקתל פהם יקתלון ולו אלף שכץ יומא[e] בעד יום אדא אתפק דלך ילזם בוגוה אלשרע.

פרק ב.

אלו הן הגולין ההורג נפש בשגגה היה מעגיל במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה משלשל בחבית ונפלה עליו והרגתו היה יורד בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה גולה אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה עליו והרגתו היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו והרגתו היה עולה בסולם ונפל עליו והרגו הרי זה אינו גולה זה הכלל כל שדרך הורדתו [4] גולה ושלא דרך הורדתו אינו גולה: נשמט הברזל מקנתו והרג

---

[1]) גם זה הוספתי על פי הכי כ"י הער'. [2]) נשמט מהעת' וכלאו אלו הדברים שהוספתי מכ"י הער' האחד אין לזה הבנה. ועיין בי"הח פי' י"ד מהלכות סנהדרין הלכה י"א. [3]) בהע"א „ביום אחד". [4]) כן הוא בשני כ"י (וכן הוא במשנה דירושלמי) אלא שבכ"י B נכתב בין השורות „ירידתו" והכי איתא ג"כ בפירוש המשנה.

a) A פי ארץ. b) Das Vorangehende von ולא an fehlt in A und Hb. c) Fehlt in B. d) B יעני, aber Hb ראוי. e) Die Codd. יום.

נתחייב מיתה פטרוהו מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנאמר והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו׳: אחד משוח בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים ואחד שעבר ממשיחתו מחזירין את הרוצח רבי יהודה אומר אף משוח מלחמה מחזיר את הרוצח לפיכך אמהותיהם של כהנים מספקות להם מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו: משנגמר דינו מת כהן גדול הרי זה אינו גולה אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני:

כהן שעבר ממשיחתו הוא כשיארע בו מום או אירע[1] קרי בכהן גדול ביום הכיפורים ומנו אחר תחתיו וכא בהורג בשגגה[2] זכירת כ״ג ג׳ פעמים [וישב בה עד מות הכהן הגדול. כי בעיר מקלט ישב עד מות הכהן הגדול. ואחרי מות הכהן הגדול. אחד לכהן משוח ואחד למרובה בגדים ואחד לכהן שעבר][3] ורבי יהודה שאומר משוח מלחמה לפי שנאמר בהורג נפש לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן. וחכמים אינם דורשים זה הפסוק לפי שלא אמר בו הכהן הגדול וכשימות אחד מאלה חוזר ואע״פ שהאחר חי. ואין הלכה כרי יהודה:

כהן שעבר ממשיחותו הו אדא חדת פיה עיב או אדא[a] אירע קרי בכהן גדול ביום הכפורים ומנו אחר תחתיו וגא פי הורג בשגגה דכר כהן גדול תלאת מראת וישב בה עד מות הכהן הגדול. כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול. ואחרי מות הכהן הגדול. אחד לכהן משוח ואחד למרובה בגדים ואחד לכהן שעבר ור׳ יהודה אלדי יקול משוח מלחמה לקולה איצא פי הורג נפש לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן. ואלחכמים לא ידרשו הדא אלפסוק[b] לאנה לם יקל פיה הכהן הגדול: פמתי מא מאת ואחד מן הולאי[c] חוזר ועלי אן אלאכר באקי. ואין הלכה כר׳ יהודה.

נגמר דינו בלא כהן גדול וההורג כהן גדול וכהן גדול שהרג אינו יוצא משם לעולם ואינו יוצא לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפילו כל ישראל צריכין לו ואפילו שר צבא ישראל כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם שנאמר אשר נס שמה שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם ר׳ יוסי הגלילי אומר מצוה ביד גואל הדם ורשות ביד כל אדם ר׳ עקיבה אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם אין חייבין עליו: אילן שהוא עומד בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום ונופה נוטה לתוך התחום הכל הולך אחר הנוף: הרג באותה העיר גולה משכונה לשכונה ובן לוי גולה מעיר לעיר:

הלכה כרי עקיבא כשיצא מעיר מקלטו במזיד אבל אם יצא בשוגג ההורג אותו יהרג: והש״ס תיקן זה הלשון ופירשו אף אחר הנוף וזה כי כשיהיה עקרו בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום כיון שנכנס תחת נופו נקלט כיון

הלכה כרי עקיבה אדא כרג מעיר מקלטו במזיד אמא אדא[d] כרג בשוגג מן קתלה יקתל: וקד אצלה אלתלמוד הדא אלנץ וקדרה אף אחר הנוף ודלך אן אדא כאן עיקרו בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום אדא חצל[e]

---

1) בהעתי נוסף „כו״. 2) בהע״א „בהורג נפש״. 3) נשמט מהעתי.

a) Fehlt in A. b) A אלפיסוק. c) B האולי. d) A אן. e) A נפל.

אינו גולה וזו הסברא בעצמה ברב הרודה את תלמידו ושלוח בית דין: ואמרו הכל גולין ע״י ישראל להביא כותי ועבד: [וכן ישראל גולין על ידי כותי ועבד][1] ואמרו חוץ מגר תושב ר״ל שגר תושב כשהרג את ישראל אינו גולה אלא נהרג אבל כשהרג ישראל לגר תושב יגלה ישראל: ואמרה תורה כהורג בשגגה בלא ראות רבי יהודה אומר מי שאפשר לו לראות יגלה רבי מאיר אומר אפילו מי שנעדר הראות יגלה: והשונא עונו גדול משיוכל להתכפר בגלות ולפיכך לא יגלה ואין הלכה לא כרי שמעון ולא כרי מאיר ולא כרי יוסי בר יהודה:

אינו גולה והדא אלקיאס בעינה פי הרב הרודה את תלמידו ושלוח בית דין: וקו׳ הכל גולין ע״י ישראל להביא כותי ועבד: וכדלך ישראל גולין על ידי כותי ועבד: וקו׳ חוץ מגר תושב יריד בה אן גר תושב אדא הרג ישראל אינו גולה אלא נהרג אמא אדא הרג ישראל לגר תושב יגלה ישראל: וקאל אללה פי הורג בשגגה בלא ראות ר׳ יהודה יקול מן ימכנה אן ירי יגלה ור׳ מאיר יקול ולו אלדי עדם אלרויה יגלה: והשונא דנבה עטים גדא אכבר מן אן יתכפר בגלות ולדלך לא יגלה ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ מאיר ולא כר׳ יוסי בר׳ יהודה.

להיכן גולין לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען שנאמר את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו׳ עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות שנאמר שש ערי מקלט תהיינה עד שיהיו ששתן קולטת כאחת:

וכן השתים וארבעים עיר ערי הלוים כולם קולטות אלא שאלה השש כל מי שנכנס לשם בין בכוונה בין בשלא בכוונה נצול ואותן אם הגיע באחת מהן וידע שהיא קולטת תצילהו ואם אינו יודע שהיא קולטת אינו מצילתו אלא [אם הרג אותו גואל הדם פטור][2]:

וכדלך אלאתנתאן וארבעין[a] מדינה ערי הלוים כלהא קולטות גיר אן הדה אלסת כל מן חצל פיהא בקצד או בגיר קצד כלץ ותלך מן חצל פי אחדאהא[b] ועלם אנהא קולטת חיניד תקלוט אותו ומן לם יעלם אנהא קולטת לים תכלצה בל אן קתלה גואל הדם פאז בה.

מכוונות היו להן דרכים מזו לזו שנאמר תכין לך הדרך ושלשת וגו׳ ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו רבי מאיר אומר הוא מדבר על ידי עצמו שנאמר וזה דבר הרוצח:

אמרו וידברו אליו רוצה לומר שהם ידברו לגואל הדם אם בקש הרוצח ויאמרו לו בשגגה הרג ואסור [לך] להרגו בשלום ומה שראוי לדבר לו כדי לשכך חמתו: ורבי מאיר אומר אינם חייבין להטפל בזה אלא הוא יטעון להציל עצמו ואין הלכה כרבי מאיר:

קו׳ וידברו אליו יעני בדלך אנהם יכלמון גואל הדם אן תבע אלקאתל ויקולון לה בשגגה הרג ולא יחל לך קתלה טלמא[c] ומא יצלח אן יכאטב בה ויהדי גצבה ור׳ מאיר יקול מא ילזמהם אן יתכלפוא דלך בל הו ידאפע ען נפסה ואין הלכה כר׳ מאיר.

רבי יוסי בר יהודה אומר בתחילה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט ובית דין שולחין ומביאין אותו משם מי שנתחייב מיתה *בבית דין[3] הרגוהו ושלא

---

[1]) חסר בהעת׳. [2]) בהע״א „אלא הורג אותו גואל הדם לשם״. [3]) חסר בשני כ״י הער׳.

a) A ואלארבעין. b) Die Codd. אחדהא. c) Der Uebersetzer las, wohl besser, סלמא.

אזהרה ונאמר בהם שהמצוה הפלונית היא מצות לא תעשה הם ארבעה לא ואל והשמר ופן ואמרו חכמינו ז״ל כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה ואלה מצות לא תעשה נחלקין חלוק הראשון לארבעה חלקים [אחד מהם מחוייבי מיתות בית דין וכבר פירש הכתוב ענשם והחלק השני מחוייבי כרות והחלק השלישי מחוייבי מיתה בידי שמים וכבר זכרנו שאלו הב׳ הם חייבים מלקות] [1] והחלק הרביעי הם מחוייבי לאוין והם אותם שבא בהם אזהרה בלבד וזה החלק יש ממנו אזהרות יתחייב עליהם מלקות ומהם אזהרות אין חייב העובר עליהן מלקות ואע״פ שעבר ועשה מעשה שיש בו איסור אבל הש״י יענישו על עברו במה שהוא יודע הש״י: ויודע לך מה שחייבין מלקות עליו ומה שאין חייבין עליו מלקות במה שאומר לך והוא זה כי כל הלאוין הנזכרין בתורה נחלקו לשבעה חלקים הששה אין חייבין עליהם מלקות וחלק אחד חייבין עליו מלקות ומה שאני אומר בכאן לאוין ר״ל האזהרה בין שיהיה באחד מארבעה לשונות או שיהיה אזהרה שהיא באה מכלל עשה כמו שנבאר:

בידי שמים. ומעלום אן אלשראיע כלהא הי אמר ונהי ואלאמר מצות עשה ואלנהי מצות לא תעשה ואלאלפאט אלתי אתא בהא אלנהי פי אלשריעה ובהא יקאל אן אלמצוה אלפלאניה מן קסם אלנהי ארבעה לא ואל והשמר ופן קאלוא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה והדה מצות לא תעשה תנקסם קסמה אווליה אלי ארבעה אקסאם מנהא מחוייבי מיתות בית דין ואולאך נץ אלכתאב בעקאבהם. ואלקסם אלתאני מחוייבי כרת. ואלקסם אלתאלת מחוייבי מיתה בידי שמים וקד דכרנא אן הולאי איצא ילזמהמא מלקות. ואלקסם אלראבע הם מחוייבי לאוין והם אלדין גא פיהם נהי פקט פהדא אלקסם מנהא מנהייאת *ילזם פיהא[a] מלקות ומנהא מנהייאת לא ילזם מן תעדי עליהא מלקות ואן כאן תעדי וקד פעל פעלא חראמא לכנה יעאקבה אללה תע׳ עלי תעדיה במא יעלמה אללה תע׳. ויעלם מא מנהא ילזם עליה מלקות ומא מנהא לם ילזם עליה מלקות במא אצפה ודלך אן גמיע אללאוין אלמדכורה פי אלתורה תנקסם סבעה אקסאם מנהא סתה לא ילזם פיהא מלקות וקסם ואחד הו אלדי ילזם פיה מלקות וקולי הנא לאוין אריד בה אלנהי סוא כאן באחדי אלארבע אלאלפאט או כאן נהי יכרג מן טי אלאמר כמא נבין:

החלק הראשון מהם לאו שניתן[2] לאזהרת מיתת בת דין או לאזהרת כרת אין לוקין עליו כגון לא יקח איש את אשת אביו. לא יהיה קדש בבני ישראל. וכמו שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים וכיוצא בהן לפי שזה הלאו אמנם באה אזהרה על העיקר שאצלנו כי התורה אינה מחייבת מיתה ולא כרת עד

פאלקסם אלאול מנהא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין או לאזהרת כרת אין לוקין עליו מתל קו׳ לא יקח איש את אשת אביו. לא יהיה קדש מבני ישראל. לא יהיה לך אלהים אחרים ונחוהא לאן הדא אללאו אנמא גא אזהרה עלי אלאצל אלדי ענדנא לאנה[b] לא

1) משובש הוא ברוב הספרים; ובדפוס ווענעדיג 1546 וריווא די טרענט כן הוא: „אחד מהם מחוייבי כריתות והחלק השני מחוייבי מיתה בידי שמים וכבר זכרנו שאלו הב׳ הם חייבים מלקות. הס״ר כא״ן והחלק הד׳״; אמנם בדפוס מאנטובא (שנת שכ״ד) איתא קרוב למה שכתבתי ע״פ כ״י הער׳. 2) בהע״א „שניתק״ וכן לקמן ד׳ 16 שורה 5; אבל עיין בגמ׳ ד׳ י״ג ע״ב באוקימתא דרבא.

a) Die Handschr. פיה; in A fehlen die W. von ילזם bis מנהייאת. b) So, nicht אנה, beide Codd.

שעקרו בפנים אף נופו קולט וכן כשעקרו בחוץ ונופו בפנים [עיקרו] קולט:

תחת נופו נקלט או ועיקרו בפנים אף נופו קולט וכדלך אדא כאן עיקרו בחוץ ונופו בפנים עיקרו קולט.

רוצח שגלה לעיר מקלט[1] ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם רוצח אני אמרו לו אף על פי כן יקבל מהם שנאמר וזה דבר הרוצח מעלות[2] היו שכר ללוים דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר לא היו מעלות להם שכר וחוזר לשררה שהיה בה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לא היה חוזר לשררה שהיה בה:

מחלוקתם היא בארבעים ושתים עיר אבל שש ערי מקלט אין בהם מחלוקת שישבו בהם בלא שכר והלכה כר׳ יהודה בשני המאמרים: ושררה מעלה וגדולה:

אכתלאפהמא אנמא הו פי ארבעים ושתים עיר אמא שש ערי מקלט פלא כלאף אנהם יסכנונהא דון אסתׄגאר והלכה כר׳ יהודה פי אלקולין גמיעא: ושררה אלרתׄבה ואלמנזלה.

פרק ג.

אלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר אלמנה וגרושה חייבין עליה משום שני שמות גרושה וחלוצה אינו חייב אלא משום אחד בלבד:

ראוי לך שתדע אלה העקרים הרבים שאזכרם בזה המקום והם כי כל מחוייבי כרת בלבד או מיתה בידי שמים ויהיה אותו חיוב בלא תעשה כשיהיה זה בעדים והתראה לוקה ואחר שנלקה ועשה תשובה נפטר מן הכרת וכל המחוייבים כרת כולם מפורשים בתורה ומחוייבי מיתה יש מהם מבוארים בתורה ויש מהם נרמזים וכבר הקדמנו זכרון כולם במסכת סנהדרין בפרק ט׳ וי״א ובכגון זה [לא][3] נאמר אין חייב אדם בב׳ דינין כי כשהלקו אותו לא תחול עליו עונש כרת ולא עונש מיתה בידי שמים: וידוע הוא כי כל התורה צווי ואזהרה והצווי היא מצות עשה ואזהרה היא מצות לא תעשה והלשונות אשר באו בתורה להורות על

ילזם אן תחצ̇ל הד̇ה אלאצול אלכת̇ירה̈ אלתי אד̇כרהא פי הד̇א אלמוצ̇ע: מן ד̇לך אן כל̇ מחוייב כרת פקט̇ או מיתה בידי שמים ויכון ד̇לך אלחיוב בלא תעשה אד̇א כאן ד̇לך בעדים והתראה יצ̇רב מלקות ואד̇א צ̇רב ועשה תשובה נפטר מן הכרת ומחוייבי כרת פהם כל̇הם נ̇ץ אלתורה ומחוייבי מיתה מנהם נ̇ץ ביין ומנהם מ̇שאר אליה וקד תקד̇ם ד̇כ̇ר גמלתהם פי סנהדרין פי אלתאסע ואלחאדי עשר וליס פי מת̇ל הד̇א יקאל אין אדם חייב בשני דינין לאן ענד מא צ̇רבנאה לם תחל̇ בה עקובה̈ כרת ולא עקובה̈ מיתה

1) כן הוא בכ״י הנ״ל והם אינם גורסים ג״כ „כיוצא בו״. 2) גם זה כתבתי ע״פ כ״י הנ״ל. 3) הוספתי ע״פ כ״י הער׳.

עשה אותה שעה הוא חייב מלקות כל שכן אם [עבר ו]המית הוא את האם או ששחטה שבטל העשה שבה שהוא חייב בלא ספק לדעת הכל וכמו כן אמרו לא תכלה פאת שדך וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט ואם עבר ועשה אמר לעני ולגר תעזוב אותם כלומר יעזוב אותם אחר שלקחם וכן ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה וכן לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש הדין בכל אלה כדין שלוח הקן:

אלי אן מאתת או דׂבחהא גׄירֹה אלתי לם תתׄבת אלמצות עשה חיניׄד ילזמה מלקות ובאלאֹחרי ואלאגׄדר אֶן הו קתל אלאם או דׂבחהא בידה אלדׂי בטׄל מצות עשה שבה אנה חייב בלא שך עלי גמיע אלארא וכדׂלך קולה לא תכלה פאת שדך וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט פאן תעדׄי ופעל קאל לעני ולגר תעזוב אותם אעני אנה יתרכהא בעד אכׄדׂהא וכדׂלך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה וכדׂלך לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו השב תשיב לו את העבוט חכם הדׂה כלהא כחכם[a] שלוח הקן.

החלק החמישי לאו הבא מכלל עשה כזה שנאמר בכהן גדול והוא אשה בבתוליה יקח מלמד שאסור לו ליקח בעולה [אבל][1] לפי שלא נאמר [בעולה][2] לא יקח אם עבר ולקח בעולה אינו חייב מלקות כמו אם לקח אלמנה או גרושה או זונה או חללה וכן אמרו במצרי ואדומי בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם הודיע לנו שדור ראשון ודור שני לא יבא בקהל ואם עבר אינו חייב מלקות לפי שלא נאמר בו לאו בפירוש כמו שנאמר לא יבא ממזר. לא יבא עמוני ומואבי:

ואלקסם אלכׄאמס לאו הבא מכלל עשה נחו קו' פי' כהן גדול והוא אשה בבתוליה יקח דליל אנה יחרם עליה אכׄדׂ אלבעולה לכנה למא לם יגׄנא בעולה לא יקח אן תעדׄי ואזוגׄ בעולה לא ילזמה מלקות מתׄל לו אזוגׄ אלמנה או גרושה או זונה או חללה[b] וכדׂלך[c] קולה מצרי ואדומי בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם וכו' עלמנא אן דור ראשון ודור שני לא יבא בקהל פאן תעדׄי לא ילזמה מלקות לאן לם יגׄי פיה לאו בביאן מתׄל לא יבוא ממזר. לא יבוא עמוני ומואבי.

והחלק הששי לאו שבכללות אין לוקין עליו והוא לאו שלא נאמר בפירוש אלא שהוא נלמד מדבר אחר כמו שאמרו חכמים ז"ל במקומות רבות לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר והמשל בזה: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו [דילפינן מיניה חדש מן התבואה לא תאכלו][3] וכשאכל הקלי [בלבד][4] אין מלקין אותו שתי מלקיות אחת משום [קלי] לא

ואלקסם אלסאדס לאו שבכללות אין לוקין עליו והו לאו לם יאת בביאן לכנה יסתכׄרגׄ מן כלאם אכׄר כמא יקולון פי מואצׄע לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר ומתׄל דׂלך קאל ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו אלדׂי יסתכׄרגׄ מן הדׂא חדש מן התבואה לא תאכלו פאדׂא[d] אכל אלקלי וחדה ליס נצׄרבה שתי מלקיות

---

[1]) בהע"א „בי" לפי שבכ"י הערבי של המעתיק הי' כתוב „לאנה" במקום „לכנה". [2]) בהע"א „בו". [3]) חסר בהעת'. [4]) בהע"א „זה" (מצא בער' „הדׂא" במקום „וחדה").

a) B חכם; Hb כדין. b) B וחללה. c) A schaltet פי' ein; Hb=B. d) B פאן.

שיהיה בענין ההוא לאו פשוט וזהו מה שאמרו חכמים לא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר ולפיכך לא נעניש עונש מן העונשין אלא אחר התראה:

ילזם פי׳ אלתורה מיתה ולא כרת חתי יכון פי תלך אלקצׄה לאו מגׄרד והו קולנא לא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר ולדׄלך לא נקים נחן חדׄא[a] מן אלחדוד אלא בעד התראה.

החלק השני לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו כגון מה שאמר לא תגנוב לא תעשוק את רעך ולא תגזול. וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו לפי שמי שעבר על לאו זה חייב בתשלומי ממון:

ואלקסם אלתׄאני לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו מתׄל קו׳ לא תגנוב. לא תעשק את רעך ולא תגזל. וכי תמכרו ממכר וכו׳ אל תונו לאן מן תעדי עלי הדׄה חכם פיה בוזׄן אלמאל.

והחלק השלישי לאו שאין בו מעשה כגון לא תלך רכיל בעמך. לא תקלל חרש. ולא תונו איש את עמיתו שהוא אונאת דברים וכל כיוצא בהם כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל חברו בשם ומקלל עצמו חולת אלה השלשה אין לוקין עליו ובתוספתא דבריתות[1] כל מצות לא תעשה שיש בה מעשה לוקין עליה את הארבעים ושאר כל לא תעשה שבתורה הרי אלו באזהרה העובר עליהן כעובר על גזירת המלך. הנה התבאר לך מזה המאמר ההפרש שיש בין אמרם במקומות לוקה או סופג את הארבעים ובין אמרם במקומות הרי אלו באזהרה ודע זה ושמרהו:

ואלקסם אלתׄאלתׄ לאו שאין בו מעשה מתׄל לא תלך רכיל בעמך. לא תקלל חרש. ולא תונו איש את עמיתו אלתי הי אונאת דברים וכלמא שאבההא כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חבירו בשם וכדׄלך מקלל עצמו וגיר הדׄה אלג׳ אין לוקין עליו ופי תוספת כריתות כל מצות לא תעשה שיש בה מעשה לוקין עליה את הארבעים ושאר כל לא תעשה שבתורה הרי אלו באזהרה העובר עליהן כעובר על גזרת מלך פקד באן לך מן הדׄא אלקול אלפרק בין קו׳ פי מואצׄע לוקה או סופג את הארבעים ובין קו׳ פי מואצׄע הרי אלו באזהרה פאעלם דׄלך וחצׄלה.

והחלק הרביעי לאו שנתק לעשה אין לוקין עליו אלא אם לא קיים העשה שבו[2] כגון מה שאמרה תורה לא תקח האם על הבנים הוא לאו ואם עבר ולקח [שניהם] [3] כאחד אמר שלח תשלח את האם וזה מצות עשה וכשישלח האם אינו חייב מלקות ולפיכך אינו חייב מלקות על לקיחתם כאחד לפי שיוכל לשלח האם ויקיים העשה ואם הוא תפס אותה עד שמתה האם או ששחטה זולתו ולא יכול לקיים המצות

ואלקסם אלראבע לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו אלא אן לם יתׄבת עשה אלתי פיה מתׄל קול אללה לא תקח האם על הבנים הדׄא לאו פאן תעדי ואכׄדׄהמא גמיעא קאל שלח תשלח את האם והדׄא אמר פמתי מא אטלק אלאם לא ילזמה מלקות פלדׄלך לא ילזמה מלקות ענד אכׄדׄהמא גמיעא לאנה קד יטלק אלאם ויתמתׄל אלעשה ואן הו אמסכהא

---

1) בהע״א „דברכות״ וטעות הוא. 2) עיין בכ״מ פ׳ ט״ז הל׳ ד׳ מהלכות סנהדרין. 3) חסר בהע׳.

a) Die Codd. חד.

מלקות אחד כמו שעשינו משל בחדש ופסח וזה יותר מבואר וקל להבין מן המשלים שהקדמנו:

תביין מלקות אחד מתׄל מא מתׄלנא פי אלחדש ואלפסח והדׄא אביןׄ ואסהל פהמׄ מן אלמתׄאלאת אלמתקדׄמה.

והחלק השביעי הוא לאו גרידא והוא לאו שאין בו אחת מאלה הששה סבות הנזכרות [והוא] [1] שלוקין עליו כגון שעטנז וכלאים ונבלה ובשר בחלב וכתובת קעקע ושרט לנפש וזולתם הרבה הנה נתבאר לך שאותן שמלקין אותן מלקות הם מחוייבי[2] מיתה בידי שמים ומחוייבי כריתות על שעברו על מצות לא תעשה ומחוייבי לאו כשלא יהיה באותו לאו אחת מן הסבות שזכרנו מלבד נשבע ומימר ומקלל חבירו בשם שלוקין ואע"פ שהוא לאו שאין בו מעשה וכן לאו שנתק לעשה כשלא יקיים העשה שבו לוקה: הנה נתבאר לך כי כל מה שזכר בזה הפרק אמנם זכר מחוייבי מיתה או כרת או לאו מיוחד כמו שיחדנוהו ואין כונתו בזה הפרק לזכור כל מי שהוא מחוייב מלקות אבל הוא זוכר קצתם מהם מי שזכר כמו שבא המשל והדמיון ומהם מי שזכר אותם לדין נוסף באותו הלאו שאינו מבואר בפשט המקרא או למחלוקת שנפל בו ובעקרים שהקדמנו לך תדע[3] כל מחוייבי מלקות בין שנזכר בכאן[4] או לא נזכר ועדים זוממין חשב להם דבריהם מעשה לפי שהם נצרכים להגיד עדותם בבית דין:

ואלקסם אלסאבע הו לאו גרידא והו לאו יכון סאלמא מן הדׄה אלסתׄ עלל אלמתקדׄמהׄ פאנׄה לוקין עליו מתׄל אלשעטנז ואלכלאים ואלנבלה ובשר בחלב וכתובת קעקע ושרט לנפש וגירהא כתׄיר פקד באן לך אן אלדׄין יצׄרבון מלקות הם מחוייבי מיתה בידי שמים ומחוייבי כרת עלי ארתכאב נהי ומחוייבי לאוין אדׄא סלם אללאו מן אלעלל אלתי דׄכרנא גיר נשבע ומימר ומקלל חבירו בשם אנׄהם לוקין ואןׄ כאן לאו שאין בו מעשה וכדׄלך לאו שניתק לעשה אדׄא לא קיים עשה שבו לוקה. פכל מן ידׄכר *פי הדׄא אלפרק אנמא ידׄכר[a] מחוייבי מיתה או כרת או לאו מכׄצׄץ כמא כׄצׄצנאה וליס גרצׄה פי הדׄא אלפרק אן ידׄכר כל מחוייב מלקות ואנמא ידׄכר בעצׄהם מנהם מן ידׄכרה עלי גׄהה אלמתׄל ואלאנמודׄגׄ ומנהם מן ידׄכר לפקה זאיד פי דׄלך אללאו ליס באלביין מן מגׄרד אלנץׄ או לאכׄתלאף וקע פיה ובאלאצול אלתי קדׄמנא לך תעלם כל מחוייבי מלקות דׄכר הנא או לם ידׄכר ועדים זוממין חסב להם כלאמׄהם מעשה לכונהם מפתקרין לתודיה אלשהאדה פי בית דין:

הטמא שאכל את הקדש והבא אל המקדש טמא והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול וטמא והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל ועושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסך בשמן המשחה והאוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא וחכמים אומרים כזית אמר להם ר' שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהיא שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתה אמר להם אף חטה אחת כברייתה:

טבל ומעשר ראשון כשלא נטלה תרומתו

טבל ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו

---

1) חסר בהעתקה. 2) בהע"א „המחוייבים". 3) בהעת' נוסף „כי". 4) בכ"י „לכאן" וחסר בדפוסים.

a) Das Vorhergehende fehlt in A.

תאכלו ושנית משום [חדש] לא תאכלו[1] [אלא מלקות אחת משום קלי] וכן אם אכל כרמל משום כרמל. וכמו כן הנזיר אם אכל חרצן או זג אינו חייב שתי מלקיות אחד משום חרצן שבא בפירוש והשני משום כל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לפי שזה הוא לאו שבכללות אלא אלו אמר בפירוש מכל אשר יעשה מגפן היין לא יאכל מחרצנים ועד זג לא יאכל היה חייב על אכילת חרצן שתים וכמו כן על הזג וכמו כן על ענבים לחים וכן על ענבים יבשים על כל אחת שתי מלקיות אבל לפי שאין לוקין על לאו שבכללות אינו חייב על כל אחד מן הנזכרים אלא לאו אחד וכן אמרו אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל כאלו אמר אל תאכלו ממנו אלא צלי וכשאכל נא אינו חייב שתים אחת משום נא ואחת משום לא תאכלו אלא צלי לפי שזה הלאו השני מכללא[2] הוא יוצא והוא לאו שבכללות ואמנם [חייב][3] על נא ועל מבושל מלקות אחת ודע זה הענין והבן בו היטב לפי שהוא הקשה שבכולן. ומזה החלק גם כן שיבא לאו אחד יכלול שנים שלשה איסורין כגון זה שנאמר לא תאכלו על הדם כי זה הלאו כלל דברים רבים למדנו ממנו לא תאכלו מבהמה קודם שתצא נפשה. ולמדנו ממנו לא תאכלו מבשר זבח ועדיין דם במזרק כלומר קודם זריקת הדם על המזבח [ולמדנו ממנו לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם][3] ולמדנו ממנו אין מברין על הרוגי בית דין ולמדנו ממנו שבית דין אין אוכלין ביום שהורגין את הנפש ולשון התלמוד באלה האיסורין כולם אין לוקין על אחד מהם [דהוי][4] לאו שבכללות רוצה לומר שכלל איסורין הרבה ולא נתבאר מהם אחד שנוכל לומר לוקין על אותו שנתבאר

ואחדא משום קלי לא תאכלו ותאניא משום חדש לא תאכלו כל מלקות אחד משום קלי וכדלך אן אכל כרמל משום כרמל. וכדלך אלנזיר אדא אכל חרצן או זג ליס ילזמה שתי מלקיות ואחד משום חרצן אלדי תבי̇ן ותאני משום כל אשר יעשה מגפן היין לאן הדא לאו שבכללות אלא לו קאל בביאן מכל אשר יעשה מגפן היין לא יאכל מחרצנים ועד זג לא יאכל ללזמה עלי אכל אלחרצן שתים וכדלך עלי אלזג וכדלך עלי ענבים לחים וכדלך עלי ענבים יבשים עלי כל ואחד שתי מלקיות לכן למ̇א קאל אין לוקין על לאוין שבכללות לא ילזמה עלי כל ואחד מן אלמדכורה גיר לאו וכדלך קו' לא תאכלו ממנו נא ובשל כאנ̇ה קאל לא תאכלו ממנו אלא צלי *פאדא אכל נא ליס ילזמה שתים אחת משום נא ואחת משום לא תאכלו אלא צלי[a] לאן הדא אללאו אלתאני מכללא יכ̇רג והו לאו שבכללות ואנמא ילזמה עלי נא ועלי מבושל מלקות אחת. פחצ̇ל הדא אלמעני ג̇ד̇א אנה אעוצ̇הא: ומן הדא אלקסם איצ̇א אן יאתי לאו ואחד יע̇ם תרי תלתא איסורי מת̇ל קו' לא תאכלו על הדם פאן הדא אללאו כלל אשיא כ̇תירה פתעל̇מ̇נא מנה לא תאכלו מבהמה קודם שתצא נפשה ותעל̇מ̇נא מנה לא תאכלו מבשר הזבח ועדיין הדם במזרק יעני קבל ר̇ש̇ אלדם על המזבח ותעל̇מנא איצ̇א לא תאכלו קודם שהתפללו על דמכם ותעל̇מ̇נא מנה אין מברין על הרוגי בית דין ותעל̇מ̇נא מנה אין בית דין אוכלין ביום שהורגין את הנפש ונ̇ץ̇ אלתלמוד פי הדה אלאיסורין כלהא אין לוקין על אחד מהן דהוי לאו שבכללות יעני אנה כלל איסורין הרבה ולם יתבי̇ן מנהא ואחד מן חית נקול לוקין עלי אלדי

---

1) בהע"א „אחד משום לחם לא תאכלו ואחד משום קלי לא תאכלו". 2) כן הוא בשני כ"י הערי' ובהע"א „מכלל לאו". 3) חסר בהעתקה. 4) בהע"א „וזה".

a) Das Vorangehende von * an fehlt in B.

מעשר דגנך ותירושך ויצהרך וגו׳ ותרומת ידך [ואמרו חכמינו ז״ל ותרומת ידך][1] אלו הבכורים וכבר בארנו בפרק שלישי מתרומות שזה שנאמר ותרומת ידך בכאן הוא נאמר על הביכורים על כל פנים לפי שלא הניח בזה הפסוק כלום מכל הדברים שטעונין הבאת מקום[2] שלא זכר אותם בפירוש ולא זכר הביכורים והם טעונין הבאת מקום ואמר ותרומת ידך ואין התרומה טעונה הבאת מקום אם כן אינו רוצה לומר אלא הביכורים. וכשאכל קדשים חוץ למקומם המסויים לאכילתם עבר על מה שכתוב בתורה לא תוכל לאכול בשעריך: ומה שאמר בכאן מעשר שני חוץ לחומה ואע״פ שמנה קודם לכן מעשר שני והקדש שלא נפדו אין זה כפל דבר אבל המאמר הזה הוא נאמר כשהיה מעשר טהור ואכל אותו טהור ואכלו[3] חוץ לחומה משיראה פני הבית כמו שפירשנוהו למעלה. ומה שאמר בהלכה שלפני זה מעשר שני והקדש שלא נפדו רוצה לומר כשהיה מעשר שנטמא ואכלו והוא טמא קודם שנפדה אפי׳ אכלו בירושלם לפי שכשנטמא מעשר שני בירושלם אסור לאכלו עד שיפדה וזהו מה שאמרו מניין למעשר שני שנטמא שפודין אותו [ואפילו][4] בירושלם שנא׳ כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאות מאת פניו אליהם. והאזהרה על אכילת מעשר שני בטומאה הוא ממה שנאמר לא בערתי ממנו בטמא ולמדנו מפי הקבלה בין שאני טהור והוא טמא בין שאני טמא והוא טהור ואינו חייב מלקות על אכילת מעשר שני בטומאה עד שיאכלנו בירושלם דאמר רחמנא בבכור שנפל בו מום בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדיו ואמר[5]

ותרומת ידך וקלנא ותרומת ידך אלו הבכורים וקד ביינא פי אלפרק אלג׳ מן תרומות אן קו׳ ותרומת ידך הנא הו ען אלבכורים צׄרורה לאנה לם יתרך פי הדא אלפסוק שיא מן אלאשיא אלתי טעונין הבאת מקום אלא ודכרה בביאן ולם ידכר אלבכורים והי טעונין הבאת מקום וקאל ותרומת ידך וליס אלתרומה טעונה הבאת מקום פליס יריד בה גיר אלבכורים: ואדא אכל אלקדשים פי גיר מכאנהא אלמחדוד לאכלהא פקד תעדי עלי קו׳ לא תוכל לאכל בשעריך: וקו׳ הנא מעשר שני חוץ לחומה ועלי אנה קד עדד קבל הדא מעשר שני והקדש שלא נפדו ליס דלך תכראר[a] ואנמא צׄמן פי קו׳ הדא[b] אדא כאן מעשר טהור ואכלה טהור חוץ לחומה משיראה פני הבית כמא ביינא קבל וקו׳ פי אלהלכה אלתי קבל הדא[c] מעשר שני והקדש שלא נפדו יריד בה אדא כאן מעשר שנטמא ואכלה והו טמא קבל פדיתה ולו אכלה פי ירושלם לאן אדא נטמא מעשר שני בירושלם לא יגוז אכלה חתי יפתדי והו קו׳ מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו ואפילו בירושלם שנאמר כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאות: ואמא[d] אלנהי ען אכל מעשר שני בטומאה פפי קו׳ לא בערתי ממנו בטמא וגא׳ אלנקל בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא ולא ילזמה מלקות עלי אכל מעשר שני בטומאה חתי יאכלה בירושלם[e] לקו׳ אללה תע׳ פי בכור שנפל בו מום בשעריך תאכלנו הטמא והטהור וכו׳ וקאל

---

[1]) חסר בהעתי. [2]) בהע״א הבאה ממקום למקום אבל דבריו בפירוש לפ׳ ג׳ משנה ז׳ דתרומות מסכימין לכ״י הערבים כאן. [3]) חסר בערי. [4]) חסר בהעתי; עי׳ בגמ׳ ד׳ י״ט: [5]) בהע״א „ואמרו״.

a) Fehlt in A; B תכראר. b) B fügt hier und vor dem folgenden אדא ein אן ein. c) B הדה, Hb זה. d) Die Codd. ואנמא, auf ואמא weist aber das folgende פפי. e) B פי יר׳.

במיתה כמו שנא' בתרומת מעשר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו ודין מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ג"כ ודין תרומה שלא נטל ממנה מעשר אחד הוא והוא טבל כמו שנאמר ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב: ומעשר שני והקדש שלא נפדו בא להם לאו גרידא והוא מה שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכורות בקרך וגו' ודע כי אינו מחוייב מלקות על מעשר שני שלא נפדה אלא כשאכלו [בחוץ][1] אחר שראה פני ירושלים שנא' לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה לא תוכל לאכול בשעריך [ופירש בו הקבלה כל היכא דקרינא ביה לפני ה' אלהיך תאכלנו קרינא ביה לא תוכל וכו'][1] ולפיכך אינו חייב מי שאכל מעשר שני בגבולין מלקות עד שיכנס לירושלים כמו שאמרנו מאימתי חייבין עליו משיראה פני הבית: ואין הלכה כרבי שמעון כי לא נאמר כברייתה אלא בברייתי[2] נשמה בלבד:

במיתה לקו' אללה פי תרומת מעשר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו וכו' וחכם מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו איצא וחכם תרומה[a] שלא ניטל ממנה מעשר סוא' אלתי הי טבל לקול אללה ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכו': ומעשר שני והקדש שלא נפדו גא' פיהמא[b] לאו גרידא והו קו' אללה לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך וכו' ואעלם אנה לא ילזמה מלקות עלי מעשר שני שלא נפדה אלא אדא אכלה בחוץ בעד אן נכנס לירושלים לקו' לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה לא תוכל לאכל בשעריך וגא'נא אלנקל כל היכא דקרינא ביה לפני ה' אלהיך תאכלנו קרינא ביה לא תוכל פלדלך לא ילזם מן אכל מעשר שני פי סאיר בלאד אלשאם מלקות חתי יכנס לירושלם כמא קלנא מאימתי חייבין עליו משיראה פני הבית: ואין הלכה כר' שמעון לאנא לא נקול כִּבְרִיָּתָהּ אלא בִּבְרִיַּת[c] נְשָׁמָה פקט.

האוכל ביכורים עד שלא קרא עליהן קדשי קדשים חוץ לקלעים קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה השובר את העצם בפסח הטהור הרי זה לוקה ארבעים אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה:

כשאכל [הכהן][3] ביכורים אחר שקרא עליהם אינו חייב מלקות לפי שהם נכסי כהן כמו שבארנו במקומו אלו דברי ר' עקיבא אבל חכמים אומרים כי כיון שהניח אותן בעזרה אינו חייב על אכילתן מלקות ואע"פ שלא קרא: ודין ביכורים גם כן כדין מעשר שני ר"ל שאינו חייב עליהם כשאכלם חוץ בין כהן בין זר עד שיראו פני הבית [קודם הנחה בעזרה][1] וכשאכל ביכורים אחר שראו פני הבית קודם הנחה בעזרה לוקה שנא' לא תוכל לאכל בשעריך

אדא אכל אלכהן בכורים אחר שקרא עליהן לא ילזמה מלקות לאנהא נכסי כהן כמא ביינא פי מוצעה והדא אלכלאם לר' עקיבה אנמא מדהב אלגמהור אנה מנד הניח אותם בעזרה לא ילזמה עלי אכלהא מלקות ועלי אנה לא קרא: וחכם אלבכורים איצא מתל חכם מעשר שני אעני אנה אינו חייב עליהן אדא אכלן בחוץ בין כהן בין זר עד שיראו פני הבית קודם הנחה בעזרה פאדא אכל אלבכורים אחר שראו פני הבית קודם הנחה בעזרה לוקה מן קו' לא תוכל לאכול כו

---

[1]) חסר בהעתקה. [2]) בכ"י של העת' ובדפוסים ובכ"י B „ברייתי". [3]) הוספתי מכ"י הער'; ע"כ בכהן איירי לפי שנקט מלקות ולא מיתה ודנקט לשון דיעבד היינו משום סיפא „אבל חכמים אומרים".

a) B תבואה. b) Die Codd. פיהא. c) B und Hb ברית, A כברית oder בברית.

המגלח בידו הוא המחייב מלקות על הפאות ועל הזקן ואינו חייב המתגלח אלא א״כ עזר למגלח אותו ואז לוקין שניהם: ורהיטני כלי ברזל משרש השער ותולש אותו מעקרו: ומלקט כעין מלקחי. ואין הלכה כרבי אליעזר:

אחת: וממא יגב אן תעלמה אן אלדי יחלק בידה הו אלדי ילזמה מלקות עלי אלפאה ועלי אלזקן ולא ילזם אלדי יחתלק אלא אן אעאן האלקה[a] פחיניד יצרבאן גמיעא: וריהטני חדידה תסתאצל אלשער ותקטעה מן אצולה ומלקטת אלכלבתין ואין הלכה כרבי אליעזר:

הכותב כתובת קעקע כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בידו ובכוחל[1] ובכל דבר שהוא רושם ר׳ שמעון בן יהודה משום ר׳ שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב את השם שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה׳:

ר׳ שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם ע״א על בשרו [לפי שנאמר בזה הלאו אני ה׳][2] כאלו אמר לא תשתף עמי שום דבר ולא תקרב עצמך לזולתי וזו היא כוונתו ואין הלכה כר״ש:

ר׳ שמעון יקול אינו חייב עד שיכתוב שם עבודה זרה על בשרו לקו׳ אללה פי תלך אלשריעה אני ה׳ כאנה יקול לא תשרך בי ולא תקרב נפסך מן גירי והדא הו גרצה ואינה הלכה.

נזיר שהיה שותה ביין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת:

וכשהתרו בו גם כן ואמרו לו זה שאתה שותה שיעורו כך וכך ועל כל שיעור כך ממנו אתה חייב מלקות לוקה כפי השיעורין. וכך פי׳ בירושלמי:

ואדא התרו בו איצא וקיל לה הדא אלדי תשרב מקדארה כדא וכדא ועלי כל קדר כדא מנה ילזמך מלקות פהו יצרב עלי עדד אלשיעורין וכדא באן פי אלירושלמי.

היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת היה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת:

על כל שערה אחת יתחייב הנזיר מלקות כשקצץ אותה בהתראה כמו שנתבאר במקומו:

עלי כל שערה ואחדה ילזם אלנזיר מלקות אדא קטעהא בהתראה כמא תביין פי מוצעה.

היה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת:

אמרו פושט ולובש אינו כשיסיר אותו מכל וכל אלא כיון שפשט ראשו והחזירו וכמו כן כשעמד עליו כדי לפשוט וללבוש חייב על כל התראה ואפילו שלא נפשט:

קו׳ והוא פושט ולובש לים באן יזילה דפעה ואחדה כל מנד יכלע ראסה וירדה וכדלך אדא בקי עליה כדי לפשוט וללבוש חייב על כל התראה ועלי אנה לם יתגרד.

---

[1]) כן הוא בשני כ״י. [2]) חסר בהעתי.

a) B חלאקה.

בכאן לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ובאה הקבלה גם כן בזה התוספת לא תוכל לאכול בירושלם כבשעריך כלומר לא תוכל לאכול מעשר בטומאה בירושלם כמו שתאכל בכור בטומאה בשעריך: ואמר רחמנא לא תותירו ממנו עד בקר והוא לאו שאין בו מעשה: ואמרו ועצם לא תשברו בו אמנם בא זה בפסח טהור כמו שבארנו במקומו:

הנא לא תוכל לאכל בשעריך וכו' וגא׳ אלנקל איצא בהדא אלתקדיר לא תוכל לאכל בירושלם כבשעריך יעני אנך לא תאכל מעשר בטומאה בירושלם כמו שתאכל בכור בטמאה בשעריך: וקאל אללה לא תותירו ממנו עד בקר והו לאו שאין בו מעשה וקו' ועצם לא תשברו בו אנמא גא׳ פי פסח טהור כמא ביינא פי מוצעה.

הנוטל אם על הבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה:

רבי יהודה סבר שלאו שנתק לעשה לוקין עליו ואינה הלכה אבל העקר מה שזכרתי לך שאין לוקין אלא אם לא קיים העשה שבה:

ר׳ יהודה יעתקד אן לאו שניתק לעשה לוקין עליו ואינה הלכה ואנמא אלאצל מא דכרת לך אנה אין לוקה עליו אלא אם לא קיים עשה שבה.

הקורח קרחה בראשו המקיף פאת ראשו והמשחית פאת זקנו והשורט שריטה אחת על המת חייב שרט שריטה אחת על חמשה מתים או חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת חייב על הראש שתים אחת מיכאן ואחת מיכאן חמשה על הזקן שתים מיכאן ושתים מיכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם נטלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ואינו חייב עד שיטלנו בתער ר׳ אליעזר אומר אפילו לקטו במלקטת או ברהיטני חייב:

לא יקרחו קרחה לחייב על כל קרחה וקרחה וכשימרט משערו על מת בלבד עד שיגלח מעור ראשו כגרים לוקה ואע״פ שלא פי׳ בכהנים קרחה במת למדנוהו בגזרה שוה ממה שנאמר בישראל ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. ונאמר ושרט לנפש לא תתנו לחייב[1] על כל שרט ושרט ועל כל נפש ונפש: ואמרו על הזקן חמשה על השער שבלחי העליון מלקות ועל הלחי התחתון מלקות אלה שתי מלקיות מצד ימין וכמו כן שתים מצד שמאל ועל מה שנתלש מן השער מן הזקן אחת וצריך אתה לידע כי

לא יקרחו קרחה לחייב על כל קרחה וקרחה פאדא מא נתף מן שערה עלי מיית כאצה חתי יכשף מן סטח ראסה כגרים לוקה ועלי אנה לם יבין[a] פי אלכהנים קרחה על מת לכן תעלמנא בגזרה שווה מן קו׳ פי ישראל ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. וקאל ושרט לנפש וכו׳ לחייב על כל שרט ושרט ועל כל נפש ונפש: וקו׳ על הזקן חמשה עלי אלשער אלדי פי אללחי אלאעלי מלקות ועלי אללחי אלאספל מלקות האר״ן שתי מלקיות מן גהה אלימין וכדלך את״ן מן גהה אלשמאל ועלי מא תדלי מן אלשער מן אלדקן

---

[1] בהעתי יש כאן כפל דברים.

a) A יבין (=יביין?)

דרך שמירה כמו שבאר שהשמירה במיעוט הכאה ראוי [1] ורבי יהודה אין דעתו כן ואין הלכה כרבי יהודה:

נֻצרב ארבעין ונתרך הדה אלגלדה אלואחדה אסתטהאר[a] כמא יבין אן אלאכר באלחוטה פי תקליל אלצרב לאזם ור׳ יהודה לא ירי בדלך ואין הלכה כר׳ יהודה.

אין אומדין אותו אלא מכות הראויות להשתלש אמדוהו לקבל ארבעים לקה מקצת אמרו אינו יכול לקבל ארבעים פטור אמדוהו לקבל שמנה עשרה ומשלקה אמדו שיכול הוא לקבל ארבעים פטור: עבר עבירה שיש בה שני לאוין אמדוהו אומד אחד לוקה ופטור ואם לאו לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה:

הוי יודע שזה שנאמר ארבעים יכנו אינו רצונו לומר שילקה ארבעים [על כל פנים אלא רצונו לומר שלכל היותר ילקה ארבעים] [2] לא יותר והוא שאמר לא יוסיף וילקה למטה מן הארבעים כפי מה שיוכל לסבול כדי שלא ימות והוא [אמרו כדי רשעתו כאלו אמר] [3] לפי כחו על רשעתו ויש להקל בזה כגון שאמדוהו היודעים במזגי בני אדם ואמרו שיכול לסבול עשרים הלקאות ומעקרנו שלא ילקה אלא [מנין שיוכל להשתלש אינו לוקה עשרים אלא לוקה] [2] שמנה עשרה ואע״פ שיוכל לסבול עשרים ועל זה הדרך תקיש: ואמרו אמדוהו אומד אחד הוא כשנתחייב שתי מלקיות או יותר ואמדוהו על דרך משל שיסבול שנים וארבעים [לוקה שנים וארבעים] [2] ויפטר מן הכל כיון שתחלת האומד היה אם יכול לסבול הכל והם כך וכך הלקאות אם לאו ואם אמדוהו למלקות אחת בלבד גניח [4] אותו עד שיבריא ממלקותו ולוקה פעם שנייה כפי מה שיסבול גם כן וכמעשה זה בעצמו יעשה כשעבר עבירה שיש בה לאוין הרבה ועל זה דין שוה שיתבוננו בשעת האומד אם אמדוהו לסבול הכל או לסבול אחת לאחת:

אעלם[b] אן קולה תע׳ ארבעים יכנו ליס יריד בה אנה יֻצרב ארבעין ולא בד ואנמא יריד בה אן גאיה אלחד ארבעין והו קולה לא יוסיף ויֻצרב דון אלארבעין עלי קדר אחתמאלה מן חית לא ימות והו קולה כדי רשעתו כאנה יקול כדי כוחו על רשעתו ויוכד[c] אבדא פי דלך באלתכפיף מתאל דלך אנה קדרה אלעארפון באלאמזגה וקאלוא אנה יחתמל עשרין סוטא ומן אצולנא אנה לא יֻצרב אלא עדדה לה תלת פלא יֻצרב ואחד ועשרין לכנה יֻצרב תמאניה עשר ועלי אנה יחתמל עשרין ועלי הדא פקס: וקולה אמדוהו אומד אחד הו אן יסתוגב שתי מלקיות או אכתר פיקדרוה מתלא אנה יחתמל אתנין וארבעין פיֻצרב אתנין וארבעין ויפטר מן אלגמלה אד ואול אלתקדיר אנמא כאן הל יחתמל אלגמלה והי כדא וכדא סוטא[d] או לא פאן קדרוה[e] למלקות אחד פקט פיתרך אלי אן יסתקל מן צרבה ויֻצרב תאניה קדר מא יחתמל איצא והדא אלפעל בעינה יֻפעל אדא עבר עבירה שיש בה לאוין הרבה עלי הדא אלחכם סואא מן אעתבאר וקת אלתקדיר הל קדר באחתמאל אלגמלה או באחתמאל ואחד ואחד.

כיצד מלקין אותו כופת שתי ידיו לעמוד הלך והלך וחזן הכנסת אוחז בבגדיו אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבו והאבן נתונה מאחריו

---

[1]) בדפוסים איתא „בא״, אבל בכ״י העברי דבערלין נכון הוא. [2]) הוספתי ע״פ כ״י הערביים. [3]) בהעת׳ משובש הוא „והוא שאמדו לו״. [4]) בהע״א „יניח״.

a) A אסתצהאר, B אסתטהאר. b) Die Erklärung dieser Mischna fehlt in A. c) Die Handschr. ויוכד. d) Die Handschr. סוט. e) Die Handschr. קדרה, Hb אמדוה.

יש חורש תלם אחת וחייב עליו שמנה לאוין החורש בשור ובחמור והן מוקדשין כלאים בכרם שביעית ויום טוב נזיר וכהן בבית הטומאה חנניה בן חכינאי אומר אף הלובש כלאים אמרו לו אינו השם אמר להם אף לא הנזיר הוא השם:

יהיה החמור הקדש כשהקדישו לבדק הבית וכבר ידעת לשון המקרא לא תעבד בבכור שורך וגו׳ ולמדנו על כל הקדשים שהם אסורים בעבודה ולפיכך הוא חייב משום עבודה במוקדשין. ועל השור והחמור אחת משום חורש בכלאי בהמה. ומלקות אחת משום עובד במוקדשין: ואמרו כלאים בכרם יהיה חייב שתים משום זורע כלאים ומשום כלאי הכרם כמו שנתבאר בספרי. ושאר הלאוין מבוארים אין בכל אלה איסור חל על איסור אבל הם איסורים הרבה נכפלו בזמן אחד ולפיכך אינו מן הנמנע שיצטרפו אל אלו הלאוין זולתם הרבה באותו הזמן בעצמו. ומעקרנו המחפה בכלאים חייב ולפיכך כשהחזיר העפר ברגלו על הדבר בעצמו שזרע כשהוא מהלך חייב משום לא תזרע כרמך בלאים:

יכון אלחמאר הקדש[a] אדא הקדישו לבדק הבית וקד עלמת נץ אלכתאב לא תעבד בבכור שורך וכו׳ ותעלמנא מנה[b] גמלה אלקדשים אנהא אסורים בעבודה פלדלך חייב משום עבודה במוקדשין: על השור ועל החמור אחת משום חורש בכלאי בהמה ומלקות אחת משום עובד בקדשים וקו׳ כלאים בכרם יכון חייב שתים משום זורע כלאים ומשום כלאי הכרם כמא תבין פי ספרי ובקייה אללאוין ביינה וליס פי הדה כלהא איסור חל על איסור ואנמא הי איסורין כתירה אקתרנת בזמאן ואחד ולדלך לא ימתנע אן ינצאף אלי הדה לאוין גירהא כתירה פי דלך אלזמאן בעינה ומן אצולנא המחפה בכלאים חייב פלדלך אדא רד אלתראב ברגלה עלי אלשי אלדי זרע פי חאל סירה חייב משום לא תזרע כרמך כלאים.

כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנאמר במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים רבי יהודה אומר ארבעים שלימות והיכן הוא לוקה את היתירה בין כתפיו:

אלו אמר ארבעים במספר היה ראוי להיותם שלימים ולפי שהקדים במספר רוצה לומר שלא ילקה בלא שיעור אלא במנין ידוע כפי מה שיוכל לסבול כמו שנאמר כדי רשעתו במספר[1] ואמרו אחרי כן ארבעים יכנו רוצה לומר עד ארבעים כמו שלמדנו מפי הקבלה [ואמרו][2] חכמים ז״ל הואיל וההכאה היא כפי מה שיוכל לסבול ולא יוסיף על ארבעים לא נכה ארבעים ונניח הכאה זו

לו קאל ארבעים במספר ללזם כונהא כאמלה פלתקדימה במספר אנמא יריד בה אן לא יצׄרב גזאפא[c] בל בעדד מא קדר אחתמאלה כמא קאל כדי רשעתו וקו׳ בעד דלך ארבעים יריד בה אן נהאיה אלצׄרב ארבעין[d] עלי מא גא בה אלנקל פיקולון אלחכמים אד ואלצׄרב אנמא הו קדר אלאחתמאל ולא יתעדׄי ארבעין פלא

---

[1]) בהעת׳ נוסף „כלומר סוף ההלקאה״ והוא חסר בשני כ״י הער׳, ונראה שצריך להיות בסמוך אחר „עד ארבעים״. [2]) בהע״א „בדברי״.

a) A schlecht אלהקדש. b) Fehlt bei A, vielleicht ist noch ען ausgefallen. c) Beide Codd. גזאף. d) B אלארבעין.

ההכאות מספר הרבה יתעכב בקריאת שני הפסוקים האלה ואם הוא מספר מועט ימהר ויכוין כל מה שאפשר שישלים הקריאה כשתשלם ההכאה [ואם אי אפשר לו והשלים הקריאה קודם שתשלם ההכאה][1] חוזר לראש: ופירוש נתקלקל שיצא הרעי בשעת ההכאה וכבר נשלם בזיונו ורחמנא אמר ונקלה אחיך לעיניך וכיון שנתבזה נסתלק ממנו. ואין הלכה כרבי יהודה:

כאן אלעדד אלמצ̇רוב עדדא כת̇ירא יבטי̇ פי קראה̈ הד̇ין אלפסוקין ואן כאן עדדא יסירא יסרע ויתואני[a] מא קדר אן יתם̇ אלקראה̈ מע תמאם אלצ̇רב פאן לם ימכנה ות̇ם̇ אלקראה̈ קבל תמאם אלצ̇רב חוזר לראש: ומעני נתקלקל אן יתברז̇ פי האל אלצ̇רב פקד תם̇ הואנה ואללה תע׳ יקול ונקלה אחיך לעיניך פאד̇א חצלת אלאהאנה̈ רפע ענה ואין הל׳ כר׳ יהודה.

כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתם שנאמר ונקלה אחיך לעיניך משלקה הרי הוא אחיך דברי רבי חנניה בן גמליאל אמר ר׳ חנניה בן גמליאל מה אם העובר עבירה אחת נפשו נטלית עליה העושה מצוה אחת על אחת כמה וכמה שתינתן לו נפשו ר׳ שמעון אומר ממקומו הוא למד שנאמר ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם ואומר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם הא כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה ר׳ שמעון בר רבי אומר והרי הוא אומר רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש וגו׳ ומה אם הדם שנפשו של אדם חתה ממנו[2] הפורש ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות:

כבר הקדמנו כי המלקות עם התשובה יכפר הכרת: ואמרו כל היושב ולא עבר עבירה הוא רוצה לומר שאפשר לו לעשותה ואין מונעו מעשותה בשום פנים זולתי שמירת מצות התורה כגון יוסף הצדיק וכיוצא בו ואתה יודע לשון התורה והמנע אדם מאכילת הדם והיאך ייעד על זה למען ייטב לך ולבניך אחריך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה׳ אלהיך כל שכן בהמנעו מן התענוגים הגופניים הגדולים שהאדם נוטה עליהן בטבעו כמו שזכר והתורה היא שהזהירו[3] שלא לעשותן כדי להרגיל הנפש שלא להוסיף על מה שהוא מדרך הטבע. [והלכה][4] כרבי חנניה:

קד תקד̇ם לנא אן מלקות עם התשובה יסתגפר אלכרת: וקו׳ כל היושב ולא עבר עבירה[b] אד̇א אמכנה פעלהא ולם ימנעה מן פעל תלך אלעבירה מאנע בוגה גיר מראעאה̈ אלאמר אלשרעי נחו יוסף הצדיק ואשבאהה ואנת תעלם נץ̇ אלתורה פי תמנ̇ע מן אכל אלדם כיף ועד עלי ד̇לך וקאל למען ייטב לך ולבניך אחריך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה׳ פכיף פי אלתמנ̇ע מן אלל̇ד̇את אלגסמאנייה̈ אלעט̇ימה̈ אלתי אלאנסאן בטביעתה מאיל נחוהא כמא ד̇כר ואלשרע הו אלד̇י נהאה ענהא ריאצ̇ה̈ לאלנפס חתי לא תסרף אכת̇ר ממא פי אלטבע והלכה כר׳ חנניה בן גמליאל.

רבי חנניא בן עקשיה אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר ה׳ חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

מעקרי האמונה בתורה כי כשיקיים אדם מצוה מתרי״ג מצות כראוי וכהוגן ולא ישתף

מן אצול אלאעתקאדאת פי אלשריעה̈ אנה אד̇א את̇ת אלאנסאן מצוה משלש עשרה

[1]) חסר בהעת׳. [2]) כן הוא בשני כ״י הער׳ ובמקום „ממנו״ כתוב בכ״י „הימנו״. [3]) בהע״א „שהזהירנו״. [4]) בהע״א „ואין הלכה״, אבל בשני כ״י הער׳ איתא כמו שכתבתי.

a) B ויתואבי. b) Hier scheint יעני׳ ausgefallen zu sein.

חזן הכנסת עומד עליו ורצועה של עגל בידו כפולה אחד לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות עולות ויורדות בה:

אלה השתי רצועות [הם רצועות][1] של חמור לפי שעשה מעשה הבהמות יענש בעורותיהן כמו שנאמר על דרך משל ידע שור קונהו:

הדה אלשתי רצועות הי רצועות של חמור לאנה פעל אפעאל אלבהאים יעאקב בגלודהא נחו מא קיל עלי גהה אלמתל ידע שור קונהו.

ידה טפח ורחבה טפח מגעת על פי כריסו ומכה אותו שליש מלפניו ושתי ידות מאחריו אינו מכה אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה שנאמר והפילו השופט והמכה מכה באחת ידו בכל כחו:

יהיה בבית היד של המלקות נקב שיהיו נתלים בו הרצועות וימשוך בו המלקה כשירצה ויקצר אותו לפי שאין לוקין לאדם אלא ברצועה שתגיע עד טבורו כמו שנזכר: ויגביה הרצועה בשעת ההלקאה בשתי ידיו ויכה בידו אחת לפי שזה יותר שלם בהכאה ויהיה המכה אדם משכיל ממוצע בכחו לא יהיה איש מתעורר ולא משתגע שיכה מכת נקמה באיש ההוא. וצריך שיכה שליש המכות על לבו והשליש בכתף האחת והשליש בכתף האחרת והרמז בזה דאמר רחמנא והכהו לפניו כדי רשעתו [וכא קבלת חכמינו ז"ל לפניו כדי רשעתו ולאחוריו כדי שתי רשעיות][2]:

יכון פי נצאב אלסוט תקב תדלי פיה[a] אלשראך כי ימדד[b] פי אלסוט מתי שא ויקצרה מתי שא לאנה לא יצרב שכץ אלא בסוט יצל אלי מלתמסה כמא דכר וירפע ענד אלצרב אלסוט בידיה גמיעא ויצרב בפרד יד לאן דלך אבלג פי אלצרב ויכון אלצארב רגלא עאקלא מעתדל אלטאקה לא יכון אהוג או מעתוה פיצרב צרב אנתקאם פי דלך אלשכץ וילזם אן יצרב אלתלת פי צדרה ואלתלת פי הדה אלכתף ואלתלת פי אלכתף אלתאניה ואלאשארה אלי דלך קו' תע' והכהו לפניו כדי רשעתו וגא אלנקל לפניו כדי רשעתו ולאחוריו כדי שתי רשעיות.

הקורא קורא אם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחוזר לתחילת המקרא *ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' וחותם והוא רחום יכפר עון וגו' וחוזר לתחילת המקרא[3] ואם מת תחת ידו פטור הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו נתקלקל בין ברעי בין במים פטור רבי יהודה אומר האיש ברעי והאשה במים:

גדול הדיינין קורא אלה הפסוקים הנזכרים בשעה שמלקים את הלוקה והסמוך לו במעלה ימנה המכות והשלישי יצוה המכה להכות ויאמר לו הכה כל זמן שיכה אם יהיה מספר

אכבר אלחכאם יקרא ענד צרב אלמצרוב הדה אלפואסק אלמדכורה ואלדי יליה פי אלמנזלה יעד אלאסואט ואלתאלת יאמר אלצארב באלצרב ויקול לה אצרב טאל מא יצרב פאן

---

[1]) חסר בהעת'. [2]) בהע"א „ולא לאחריו כדי רשעתו" ושבוש הוא, עיין בגמ' ד' כ"ג. [3]) חסר בשני כ"י.

a) A פוק. b) Beide Handschr. ימד.

עמה כוונה מכוונות העולם בשום פנים אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה כמו שבארתי לך הנה זכה בה לחיי העולם הבא ועל זה אמר רבי חנניה כי המצות בהיותם הרבה אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה ובעשותו אותה המצוה תחיה נפשו באותו מעשה וממה שיורה על העקר הזה מה ששאל רבי חנינא בן תרדיון מה אני לחיי עה״ב והשיבו המשיב כלום בא מעשה לידך כלומר נזדמן לך לעשות מצוה כהוגן והשיבו כי נזדמנה לו מצות צדקה על דרך שלמות ככל מה שאפשר וזכה לחיי העולם הבא ופירוש הפסוק ה׳ חפץ למען צדקו [ה׳ חפץ][1] לצדק את ישראל למען כן[2] יגדיל תורה ויאדיר:

וששׁ מאות מצוות עלי מא ילזם וינבגי ולם ישרך מעהא גרצׄא[a] מן אגראץׄ אלדניא בוגׄה בל פעלהא לשמה מאהבה עלי מא ביינת לך פהו יסתחקׄ בהא חיי העולם הבא פקאל ר׳ חנניה אן אלשראיע בכתׄרתהא לא בדׄ להא[b] אן תצחׄ ללאנסאן ואחדהׄ פי גמלתׄה עמרה עלי אלגמאל פתבקי נפסה בדלך אלפעל וממא ידלׄך עלי הדׄא אלאצל סׄואל ר׳ חנניה בן תרדיון מה אני לחיי העולם הבא פגׄאובה אלמגׄיב כלום בא מעשה לידך יעני הל אתׄפק לך עמל מצוה עלי מא ינבגי פגׄאובה אנה אתׄפקת לה מצות צדקה עלי אתׄםׄ מא תמכן פזכה בה לחיי העולם הבא ותאׄויל אלפיסוק ה׳ חפץ *למען צדקו ה׳ חפץ[c] לצדק את ישראל למען כן יגדיל תורה ויאדיר.

---

1) הוספתי ע״פ כ״י A. 2) בהע״א „כי״.

a) Die Codd. גרץׄ. b) Die Codd. לה. c) Fehlt in B.

